

Projekt cenové politiky firmy RIM, s. r. o. při očekávaném vlivu konvergence české koruny

Bc. Monika FIALOVÁ

Diplomová práce
2005

Univerzita Tomáše Bati ve Zlíně
Fakulta managementu a ekonomiky

Univerzita Tomáše Bati ve Zlíně
Fakulta managementu a ekonomiky
Ústav podnikové ekonomiky
akademický rok: 2004/2005

ZADANÍ DIPLOMOVÉ PRÁCE

(PROJEKTU, UMĚLECKÉHO DÍLA, UMĚLECKÉHO VÝKONU)

Jméno a příjmení: Bc. Monika FIALOVÁ
Studijní program: N 6208 Ekonomika a management
Studijní obor: Podniková ekonomika

Téma práce: Projekt cenové politiky firmy RIM, spol. s r. o. při
očekávaném vlivu konvergence české koruny

Zásady pro vypracování:

1. Vymezte rámec aktuálních projektových příležitostí firmy RIM, spol. s r. o., definujte ideu a hypotézu projektového řešení.
2. Konfrontujte záměr ideje a hypotézy, dostupné literární prameny spolu se zpracovanou analýzou k podpoře projektového řešení.
3. Zpracujte syntézu poznatků vyplývajících z bodu 2.
4. Formulujte diagnózu projektu jako určující východisko pro adresné zpracování projektu.
5. Vypracujte projekt cenové politiky firmy RIM, spol. s r. o. při očekávaném vlivu konvergence české koruny.
6. Verifikujte projektové řešení v návaznosti na bod 5.
7. Prezentujte a zdůvodněte efektivnost daného projektového řešení spolu se závěrečným doporučením pro firmu RIM, spol. s r. o.

ABSTRAKT

Abstrakt slovensky

Úlohou mojej diplomovej práce je vykonať rozbor literárnych prameňov k téme, „Projekt cenovej politiky firmy RIM s.r.o. pri očakávanom vplyve konvergenzie českej koruny.“, zanalyzovať súčasnú situáciu v Českej republike a firme RIM s.r.o. a následne vypracovať projekt v oblasti zlepšenia konkurencieschopnosti firmy v blížiacей sa cenovej konvergencii v Českej republike.

Teoretická časť sa zaoberá dôkladným rozborom literárnych prameňov k danej téme.

Druhá časť mojej diplomovej práce, praktická časť, sa už podrobne zameriava na problematiku vyrovnávania a približovania sa cenovej hladiny Českej republiky vzhľadom k Európskej únii. Jedná sa o téma a problém, ktorý sa po vstupe Českej republiky do Európskej únie stal veľmi aktuálnym a dosť diskutovaným, hlavne kvôli potrebe priblížiť českú cenovú hladinu čo najbližšie tej európskej, aby sme bez sebemenších problémov mohli v blízkej budúcnosti prijať jednotnú menu euro. Cenová konvergenca súvisí predvážne s infláciou a zmenným kurzom koruny, čo je zmienené ďalej v tejto práci.

Abstrakt ve světovém jazyce

The objective of my diploma thesis is to elaborate an analysis of the literary sources of the theme, "The Price Policy Project of RIM Ltd. Allowing For the Expected Impact of the Convergence of Czech Crown", analyze the current situation in the Czech Republic and in RIM Ltd., and consecutively to conceive a project in the sphere of the enhancement of the competitive strength in the coming price convergence in the Czech Republic. The theoretical part is concerned with a thorough analysis of the literary sources of the theme.

In the second part of my diploma thesis (i.e. the practical part) I focus upon the problems of equalization and approximation of the price level in the Czech Republic towards the price level in the European Union. Since the entry of the Czech Republic into the European Union, this issue has become considerably topical and it has aroused much discussion, especially due to the exigency to approximate the price level in the Czech Republic to that in the European Union as much as possible, so that we could in the near future introduce the single currency, the euro without any troubles. The price convergence is predominantly

connected with inflation and exchange rate of Czech crown; I develop and examine this point hereinafter.

Ďakujem pani doc. Ing. Jitke Kloudovej, Ph.D. za odborné vedenie, cenné rady a pripomienky pri spracovaní mojej diplomovej práce. Rovnako chcem poďakovať pánom Ing. Jánovi Katolickému, Ing. Ivanovi Ivanovovi, Ing. Waldemarovi Válkovi a Ing. Milanovi Nagymu, bez ktorých ústretovosti a ochote spolupracovať by táto práca nemohla vzniknúť.

ÚVOD.....	8
I. TEORETICKÁ ČÁST	10
1 INTEGRÁCIA ČR DO EU V HOSPODÁRSKEJ A MENOVEJ OBLASTI.....	11
1.1 EKONOMICKÉ KRITÉRIA INTEGRÁCIE.....	11
1.2 MENOVÁ POLOTIKA EURÓPSKEJ ÚNIE	13
1.2.1 Úloha menovej politiky ČNB podle zákona o ČNB	15
1.2.2 Inflácia.....	16
1.2.3 Kurz.....	19
1.2.4 Ceny	23
1.2.5 Náklady	25
1.2.6 Mzdy	26
1.3 PODPORA DROBNÉHO A STREDNÉHO PODNIKANIA	27
II. PRAKTICKÁ ČÁST.....	29
2 PROFIL SPOLOČNOSTI.....	30
2.1 OBECNÉ ÚDAJE.....	30
2.1.1 História firmy	30
2.1.2 Výrobný program.....	31
2.2 KONKURENTI.....	32
2.2.1 Maďarsko a Česká republika	33
2.3 STRATÉGIA FIRMY	34
2.4 SITUÁCIA NA ČESKOM TRHU	34
2.4.1 Cenová stratégia firmy 50:50	34
2.5 OBRAT.....	35
2.6 CELKOVÉ NÁKLADY	36
2.7 MZDOVÉ NÁKLADY	38
2.8 ZAMESTNANCI.....	40
3 CENY V ČR.....	41
3.1 PROFIL KRAJINY	41
3.2 CENY.....	41
4 ŽIVOTNÁ ÚROVEŇ OBČANOV ČR.....	45
4.1 MOŽNÝ REÁLNY CENOVÝ ŠOK A JEHO EKONOMICKÉ SÚVISLOSTI	45
4.1.1 Rozdelenie reálneho produktu a zvýšenie reálnych miezd	47
4.2 INFLÁCIA	48
4.2.1 Posilovanie charakteristík nízkoinflačného prostredia v ČR	48
4.2.2 Inflácia v krajine najväčšieho konkurenta	51
4.3 MZDY A PLATY ČR.....	52
4.3.1 Priemerná hrubá mesačná nominálna mzda.....	54
4.3.2 Rast priemerných mesačných miezd a platov	55
4.4 VYHODNOTENIE TERAJŠEJ SITUÁCIE.....	58

5	DOPAD CENOVEJ KONVERGENCIE NA FIRMU RIM S.R.O.....	59
5.1	CESTA K ÚSPECHU	61
5.2	DVA POHLADY NA ZVYŠOVANIE SA PRIEMERNEJ CENY VÝROBKU VO FIRME RIM S.R.O.	62
5.2.1	Prvý pohľad: Zvyšovanie priemernej ceny výrobku na základe približovania sa cenovej hladiny v ČR k EU	63
5.2.2	Druhý pohľad: Zvyšovanie priemernej ceny výrobku na základe zvyšovania sa priemernej nominálnej mzdy v ČR.....	71
5.3	VERIFIKÁCIA	76
6	DOPORUČENIE	79
6.1	PRODUKTIVITA PRÁCE	79
6.2	NESPOLIEHAJTE SA DLHO NA NÍZKE MZDOVÉ NÁKLADY	81
6.3	STRÁŽTE SI SVOJU KONKURENCIU	82
6.4	INVESTÍCIE DO VLASTNÝCH PRACOVNÍKOV	82
	ZÁVER.....	83
	ZOZNAM POUŽITEJ LITERATÚRY	84
	ZOZNAM POUŽITÝCH SYMBOLOV A SKRATIEK	87
	ZOZNAM OBRÁZKOV	89
	ZOZNAM TABULIEK	90
	ZOZNAM PRÍLOH.....	91

ÚVOD

Jedným z kritérií uvádzaných Európskou komisiou pre bezproblémové a úspešné začlenenie transformujúcich sa krajín do EMU je nutnosť docieľiť čo možno najmenších rozdielov v úrovni produkcie na obyvateľa a úrovni celkovej cenovej hladiny v porovnaní s priemerom EU. Podľa medzinárodných porovnaní prevádzaných OECD a Eurostatom **ekonomická úroveň v ČR** (vyjádrená hrubým domácim produktom na obyvateľa prepočítaným paritou kúpnej sily) **sa v porovnaní s priemerom krajín EU dlhodobo pohybuje na úrovni okolo 60 %**. Rovnaké štatistické šetrenia ďalej ukazujú, že nižší ekonomický výkon transformujúcich sa ekonomík je sprevádzaný i nižšou úrovňou cenovej hladiny. **Cenová hladina sa v Českej republike pohybuje na úrovni okolo 50 % hladiny priemeru krajín EU**. Na základe uvedených relatívnych disproporcií sa často hovorí o potrebe českej ekonomiky doháňať nielen ekonomickú, ale i cenovú úroveň EU: Predchádzajúce kola rozširovania EU síce predstavovali podobný proces „doháňania“ úrovne krajín EU, ale v podstate s nižšou intenzitou, než je možné očakávať v prípade transformujúcich sa ekonomík. Tomuto javu sa hovorí KONVERGENCIA (približovanie).

Rozdiely ekonomickej úrovne transformujúcich sa krajín k priemeru EU je možné znížiť iba trvale vyšším rastom týchto krajín než akého v priemere dosahuje EU. Oproti tomu zníženie rozdielu cenovej hladiny transformujúcich sa krajín k priemeru EU je možno dosiahnuť dvomi spôsobmi-**nominálnym zhodnotením koruny voči euru (kurzový kanál) alebo vyššou infláciou v transformujúcej sa ekonomike než v krajinách EU pri stabilnom menovom kurze (inflačný kanál)**. Konvergenie cenových hladín samozrejme môže byť dosiahnuté i kombináciou oboch spomínaných kanálov (reálne zhodnocovanie kurzu koruny). Ako jeden z hlavných rysov menovej stratégie sa tak javí určenie najvhodnejšieho kurzového režimu českej koruny pred vstupom do ERM II a následného optimálneho načasovania vstupu ČR do EMU (zavedení eura) pri zachovaní domácej cenovej stability.

Vstup Českej republiky do EU automaticky neznamena zavedenie eura v Českej republike. Česká republika sa zaviazala, že v budúcnosti jednotnú menu zavedie po vytvorení potrebných podmienok. Preto, obdobne ako všetky novo vstúpené krajiny, obdrží dočasnú výnimku na zavedenie eura. Podmienky pre vstup do eurozóny se nemenia a odpovedajú tým požiadavkom, ktoré museli splniť súčasné krajiny, ktoré majú euro ako národnú menu.

Splnenie týchto podmienok je nutné preto, aby nebola narušená stabilita jednotnej meny a nebol narušený ekonomický vývoj eurozóny alebo prístupujúcich krajín. V súčasnej dobe sa javí reálne ich splnenie v strednedobom horizonte. Najbližším možným termínom pre zavedenie jednotnej meny je rok 2008.

Výber témy mojej diplomovej práce bol podmienený vstupom Českej republiky do Európskej únie. Postupne sa integrujúci svet, v rôznej hĺbke, v rôznych oblastiach i v rôznych teritóriách, vytvára v súčasnej dobe zárodok doteraz veľmi nerovnomernej globálnej ekonomiky. Pojem globalizácia sa v podmienkach integračného úsilia stal mottom i motivom investorov, politikov a spotrebiteľov. Motiv pritom nespočíva v hladkom, pokiaľ možno bezbariérovom systéme, ale v dosiahnutí osobného či skupinového prospechu.

O integračnom uskupení Európskej únie je možné v súčasnosti bez problémov tvrdiť, že sa jedná o najprepracovanejší a najrozvinutejší pokus o ekonomické a spoločenské zblíženie, ktorý kedy bol doteraz v celosvetovom meradle vykonaný. Tento výsledok, ktorý je navyše paradoxne podrobovaný pomerne vytrvalej kritike, však nie je výsledkom hladkého a bezbolestného priebehu, ale viac než päťdesiatročného úsilia, ktoré bolo po isté obdobie i krkolomne komplikované nielen dostatočnou nevyzralosťou jednotlivých krajín.

Európsku úniu tvorí 25 demokratických štátov Európy s 454 miliónmi obyvateľov, ktoré sa dobrovoľne spojili do politického a ekonomického zoskupenia na dosiahnutie spoločných cieľov a jednoty v Európe pomocou jednotnej zahraničnej a vnútornej politiky zvrchovaných členských štátov (zmluva z Amsterdamu).

I. TEORETICKÁ ČÁST

1 INTEGRÁCIA ČR DO EU V HOSPODÁRSKEJ A MENOVEJ OBLASTI

Zasadnutie EU na najvyššej úrovni v Kodani v decembri 2002 schválilo prijatie 10-tich kandidátskych štátov k 1. máju 2004. ČR je podľa článku 99 Zmluvy o ES povinná pokladať svoju hospodársku politiku za vec spoločného záujmu a koordinovať ju v rámci Rady EU s ostatnými členskými štátmi.

Po vstupe ČR do EU bol PHP nahradený **Konvergenčným programom**, ktorého hlavným cieľom je príprava na vstup do euro oblasti na základe splnenia maastrichtských kritérií konvergenencie. Súčasne bude v tejto fázi integrácie povinnosť stabilizovať úroveň verejných rozpočtov a priblížiť ich úroveň čo možno najrychlejšie na hodnoty požadované Zmluvou o založení ES a Paktom stability a rastu.

Vhodná doba na vstup ČR do ERM II bude závisieť na pripravenosti dodržiavať podmienky tohoto systému (napr. Rakúsko, ktoré malo už niekoľko rokov pred vstupom viazanú svoju menu na nemeckú marku, bolo pripravené okamžite so vstupom do EU vstúpiť tiež do ERM II). ČNB chápe účasť v mechanizme ERM II ako bránu pre prístupenie k euru a dlhšie než minimálne vyžadované zotrvanie v ERM II nepovažuje ČNB za žiadúce. [1]

1.1 Ekonomické kritéria integrácie

Medzi základné faktory ovplyvňujúce postup procesu integrácie ČR do EU patrí tzv. kodaňské (predvstupné obdobie) a maastrichtské kritéria (obdobie po vstupe do EU pred zavedením jednotnej meny), ktoré predstavujú súbor podmienok pre vstup do jednotlivých etáp integrácie. V ďalšom texte sa budeme zaoberať iba ekonomickými kritériami.

Kritéria konvergenencie

1. Kritérium cenovej stability znamená, že členský štát vykazuje dlhodobu udržateľnú cenovú stabilitu a priemernú mieru inflácie, sledovanú počas jedného roku pred šetrením, ktorá neprekračuje o viac než 1,5 % miery inflácie tých-najvyšších troch členských štátov, ktoré dosiahli najlepších výsledkov v oblasti cenovej stability. Inflácia sa meria pomocou indexu spotrebiteľských cien (HICP) na porovnateľnom základe, ktorý berie v úvahu rozdielnosti v národných definíciách.

2. Kritérium dlhodobých úrokových sadzieb znamená, že v priebehu jedného roku pred šetrením priemerná dlhodobá nominálna úroková sadzba členského štátu neprekračovala o viac než 2 % úrokovú sadzbu tých-najvyš troch-členských štátov, ktoré dosiahli najlepších výsledkov v oblasti cenovej stability. Úrokové sadzby sa zisťujú na základe dlhodobých štátnych dlhopisov, alebo porovnateľných cenných papierov, s prihliadnutím k rozdielnym definiciám v jednotlivých členských štátoch.
3. Kritérium verejného deficitu znamená, že pomer plánovaného alebo skutočného schodku verejných financií k hrubému domácomu produktu v tržných cenách neprekročí 3 %, okrem prípadov, kedy:
 - a) buď pomer podstatne klesol, alebo sa neustále znižoval, až dosiahol úroveň, ktorá sa blíži referenčnej hodnote,
 - b) alebo prekročenie nad referenčnú hodnotu bolo iba výnimočné a dočasné a pomer zostáva blízko k referenčnej hodnote. Verejný deficit znamená deficit, vzťahujúci sa k ústrednej vláde vrátane regionálnych a miestnych úradov a fondov sociálneho zabezpečenia, s výnimkou komerčných operácií, definovaných v Európskom systéme makroekonomických účtov.
4. Kritérium hrubého verejného dlhu znamená, že pomer verejného vládneho dlhu v tržných cenách k hrubému domácomu produktu neprekročí 60 %, okrem prípadov, kedy sa pomer dostatočne znižuje a blíži sa uspokojivým tempom k referenčnej hodnote. Verejný dlh znamená hrubý súhrn dlhov v nominálnych hodnotách na konci roku, konsolidovaných vo vnútri a medzi jednotlivými odvetviami štátneho sektoru (viz bod 3).
5. Kritérium stability kurzu meny a účasti v ERM znamená, že členský štát dodržiaval normálne rozpätia, ktoré sú stanovené mechanizmom zmenných kurzov Európskeho menového systému, bez značného napätia počas aspoň dvoch posledných rokov pred šetrením. Hlavne v tomto období nedevalvoval bilaterálny zmenný kurz svojej meny voči mene ktoréhokoľvek iného členského štátu (po zavedení eura voči euru) z vlastnej iniciatívy.
6. Konvergencia v legislatívnej oblasti obsahuje podmienku nezávislosti centrálnych bánk vrátane zákazu financovania verejných inštitúcií zo zdrojov centrálnych bánk

a zákaz zvýhodneného prístupu ku zdrojom úverových inštitúcií (čl. 101, 102, 108 a 109 Zmluvy o založení ES). [2]

Tabuľka č. 1 prináša odhady tempa reálnej konvergenencie. Skeptický čitateľ by mohol povedať, že pre Českú republiku je relevantná skôr druhá polovica tabuľky, lebo štatistiky ukazujú na tempo rastu hlboko pod 5 % ročne, nieje to ovšem celá pravda, lebo pokiaľ meriame rast HDP ČR v eurách, vykazuje ČR v rámci krajín CEFTA síce najnižší priemerný rast, ovšem na úrovni presahujúcu 5 % ročne. [3]

Tab. 1 Parametry uzatvorenia produkčnej medzere

Zdroj: [3] Spracovanie: vlastné

	Počet rokov k dosiahnutiu úrovne priemeru EU pri raste 5 % ročne	Počet rokov k dosiahnutiu 75 % úrovne priemeru EU pri raste 5 % ročne	Počet rokov k dosiahnutiu 50 % priemeru EU pri raste 5 % ročne
Česká republika	18	8	n.a.
	Tempo rastu potrebné k dosiahnutiu úrovne priemeru EU za 30 rokov	Tempo rastu potrebné k dosiahnutiu 75% úrovne priemeru EU za 30 rokov	Tempo rastu potrebné k dosiahnutiu 50% úrovne priemeru EU za 30 rokov
Česká republika	3,8	1,8	n.a.

S určitou nadsádzkou teda môžeme prehlásiť, že reálna konvergenca je v procese vysokého zapojenia českej ekonomiky do európskych ekonomických štruktúr istotou, ktorú by mohla zhatiť iba katastrofálne prevádzaná domáca hospodárska politika.

1.2 Menová politika Európskej únie

Najdôležitejšia súčasť európskej politiky z ekonomického úhla pohľadu je európska menová a kurzová politika, v ktorej sa ucelene odrážajú i ostatné ekonomické súčasti unifikácie v jednotlivých národných štátoch i EU ako celku. Podľa pôvodných myšlienok a súčasných oficiálnych návrhov jednotná európska mena skutočne do konca 20. storočia nahradila národné meny tých štátov, ktoré sa rozhodli do EMU vstúpiť. Zavedenie spoločnej európskej meny dopomohlo priemernému občanovi EU uvedomiť si svoju príslušnosť k európskej entite.

Aby došlo k vytvoreniu menovej stability v krajinách Európskeho spoločenstva, založili členské krajiny **Európsky menový systém** (EMS), ktorý začal oficiálne fungovať 13. marca 1979. EMS sa skladá zo štyroch základných súčastí:

1. stabilizačného mechanizmu devízových kurzov a intervencií (*Exchange–Rate Mechanism*, ERM),
2. stávajúcej nadnárodnej menovej jednotky ECU,
3. Európskeho menového inštitútu (*European Monetary Institute*, EMI, 1994–1998), ktorý vystriedal Európsky fond menovej spolupráce (*European Monetary Cooperation Fund*, EMCF, 1973–1993),
4. úverového machanizmu. [1]

Menová politika-súbor opatrení, ktorými štát (*hlavne ústredná banka*) ovplyvňuje ponuku peňazí (*celkové množstvo peňazí v obehu*). Štát sa snaží presadzovať stanovené **menové ciele**. [5]

Menová politika predstavuje reguláciu množstva peňazí v ekonomike za určitými cieľmi, medzi ktoré patrí predovšetkým **podpora stability cenovej hladiny** /makroekonomická funkcia/. Nemusí to však byť jediný cieľ, ďalšími by boli: podpora ekonomického rastu, podpora zamestnanosti, stabilita menového kurzu atď. Tieto ciele sa však môžu v krátkodobom horizonte dostávať do vzájomných rozporov v tom zmysle, že ich dosiahnutie môže vyžadovať protikladné riešenia. V týchto prípadoch musí dôjsť k preferencii splnenia jedného či viacej cieľov na úkor iných cieľov. [4]

Prehľbovanie integračných procesov v Európe, smerujúcich k vytvoreniu jednotného trhu, vyvolalo už krátko po uzavretí Zmluvy o EHS, teda na začiatku 60. a hlavne potom v 70. rokoch, potrebu koordinácie menových politík členských krajín a väčšia stabilizácia kurzov ich mien.

Prvým významným krokom v menovej oblasti bolo zriadenie Európskeho menového systému (EMS) v roku 1979, založeného na stanovení stredných kurzov zúčastnených národných mien ku spoločnej jednotke ECU a k sebe navzájom a na zriadení kurzového mechanizmu, ktorý mal zaisťovať hladké fungovanie tohoto systému.

Zásadný kvalitatívny posun v ekonomickej integrácii Európy predstavuje Zmluva o Európskej únii tzv. Maastrichtská zmluva účinná od roku 1993, ktorá prvýkrát zaviedla pojem Európska únia ako organizácia zastrešujúca doterajšie tri spoločenstva (ES, ESUO

a Euratom). Zmluva o EU doplnila Zmluvu o založenie Európskeho spoločenstva o nové úlohy integrácie Európy a určila za cieľ vytvoriť Hospodársku a menovú úniu (HMU) s jednotnou menou pre členské štáty, ktoré splnia dôležité podmienky dané kritériami konvergencie.

Zavedenie jednotnej meny je možné považovať za završenie snáh o budovanie jednotného trhu EU, ktorému doteraz chýbal dôležitý atribút - spoločná mena. [1]

1.2.1 Úloha menovej politiky ČNB podle zákona o ČNB

Cenová stabilita

ČNB, podobne ako väčšina centrálnych bánk, sa sústreďuje predovšetkým na stabilitu spotrebiteľských cien. V praxi sa stabilitou cien rozumie spravidla nie však doslova nemennosť cien, ale ich mierny rast. Rast cien odpovedajúci cenovej stabilite by mal zahŕňať štatistické vychýlenie smerom hore, ku ktorému dochádza pri meraní rastu týchto cien, a mal by taktiež dať dostatočný priestor pre drobné zmeny cenových relácií, ku ktorým v každej ekonomike s efektívnym cenovým systémom neustále dochádza. ČNB odhaduje, že stabilita spotrebiteľských cien v českej ekonomike dlhodobo odpovedá čistá inflácia na úrovni okolo 2 %. Z tejto predstavy vychádza cieľové pásmo v celkovej inflácii pre obdobie január 2002–december 2005 vyhlásené v apríli 2001. Dosiahnutie cenovej stability potvrdila ČNB v marci 2004 vyhlásením vodorovného cieľa platného od januára 2006 až do pristúpenia ČR k eurozóne. Tento cieľ je stanovený ako medziročný prírastok spotrebiteľských cien vo výške 3 %, a naväzuje tak na koniec predchádzajúceho pozvoľna klesajúceho cieľového pásma. ČNB bude zároveň usilovať o to, aby sa skutočná hodnota inflácie nelíšila od tohoto cieľa o viacej než jeden percentný bod na obe strany. [6]

Náklady inflácie alebo prečo usilovať o cenovú stabilitu

Vysoká a nestabilná inflácia má negatívne dôsledky pre dynamiku hospodárskeho rastu. Potvrdzujú to dlhodobé empirické skúsenosti z vývoja vo svetovej ekonomike. Vyššia inflácia znehodnocuje príjmy a úspory, znamená vyššie nominálne úrokové sadzby a spravidla i vyššiu premenlivosť inflácie, čo výrazne zvyšuje jej náklady. Je to dané tým, že vyššia inflácia zvyšuje neistotu o budúcich relatívnych cenách i o cenovej hladine, a tak domáce i zahraničné finančné trhy vyžadujú vyššiu rizikovú prémii ako kompenzáciu za zvýšenú neistotu. Pri dlhodobo vyššej inflácii dochádza obvykle pri rozhodovaní

ekonomických subjektov k zafixovaniu inflačných a depreciačných očakávaní. V dôsledku vyššej premenlivosti inflácie sa investori orientujú viacej na krátkodobé finančné investície (špekulačné aktivity) a na zaistovanie sa proti inflácii a naopak menej na investičné projekty v reálnej ekonomike, ktoré majú dlhodobejší horizont návratnosti. Nepredvídaná inflácia spôsobuje niektoré ďalšie ekonomické distorzie, ktoré v dlhšom časovom horizonte znižujú dlhodobý rastový potenciál ekonomiky: redistribuuje dôchodok od veriteľov k dlžníkom, spôsobuje deformácie daňového systému a predstavuje skryté zaťaženie všetkých, kto šetrí a niesú s to zabezpečiť kúpnu silu svojich príjmov a úspor. Nevýhodou vysokej inflácie sú tiež vysoké úrokové sadzby, ktoré stimulujú príliv krátkodobého rizikového kapitálu, ktorý máva radu nepriaznivých priamych i nepriamych dopadov. [6]

1.2.2 Inflácia

Inflácia je obvykle chápana ako opakovaný rast väčšiny cien v danej ekonomike. Ide o oslabenie reálnej hodnoty (tj. kúpnej sily) danej meny voči tovaru a službám, ktoré spotrebiteľ kupuje – ak je v ekonomike prítomná inflácia spotrebiteľských cien, potom na nákup toho istého koša tovaru a služieb spotrebiteľ potrebuje čím ďalej tým viacej jednotiek meny danej krajiny. [7]

Obecne inflácia znamená všeobecný rast cenovej hladiny v čase. Štatistické vyjadrovanie inflácie vychádza z merania čistých cenových zmien pomocou indexov spotrebiteľských cien. Cenové indexy pomerujú úroveň cien vybraného koša reprezentatívnych výrobkov a služieb (cca 790) v dvoch zrovnávaných obdobiach, pričom váha (resp. význam), ktorá je jednotlivým cenovým reprezentantom v spotrebnom koši prisúdená, zodpovedá podielu daného druhu spotreby, ktorý zastupujú, na celkovej spotrebe domácností. Do spotrebného koša je zaradený potravinársky tovar (potraviny, nápoje, tabák), nepotravinársky tovar (odievanie, nábytok, potreby pre domácnosť, drogistický a drobný tovar, tovar pre dopravu a voľný čas, tovar pre osobnú starostlivosť aj.) a služby (opravárenské, z oblasti bývania, prevádzky domácností, zdravotníctva, sociálnej starostlivosti, dopravy, voľného času, vzdelávania, stravovania a ubytovania, osobnej starostlivosti a služby finančné). [8]

Menová politika je riadená pomocou priameho **cieľovania inflácie**. Česká národná banka v súčasnosti prevádzkuje politiku cieľovania inflácie, ktorej hlavným znakom je

strednedobosť a snaha "regulovať" inflačné očakávania, pri uplatňovaní režimu voľného zmenného kurzu.

V prvom období cieľovania inflácie používala Česká národná banka ako hlavný analytický i komunikačný ukazateľ inflácie tzv. čistú infláciu. [9]

Dôsledky inflácie

Inflácia spôsobuje celkovú ekonomickú nerovnováhu s negatívnymi dôsledkami na výrobu i spotrebu. Obyčajne klesajú reálne príjmy obyvateľstva. Zároveň sa mení štruktúra spotreby. Rychlejší rast výdavkov na základné životné potreby /potraviny/ a klesajú výdaje na menej dôležité výrobky a služby. Zmeny v štruktúre spotreby dodatočne zapríčiňujú štruktúrne zmeny vo výrobe. Tie môžu vyvolať makroekonomickú nerovnováhu.

Inflácia postihuje majetok a dôchodky obyvateľstva. Keď je miera inflácie vyššia než nominálna úroková miera, hodnota vkladov a pôžičiek absolutne klesá. Dlžníci získavajú a veritelia strácajú. V podmienkach vysokej inflácie klesajú reálne mzdy a ostatné dôchodky obyvateľstva. Tak klesá i kúpischopnosť obyvateľstva. Inflácia nepostihuje vlastníkov hmotných statkov. Cena ich majetku v podmienkach inflácie rastie. Vládi môže inflácia prinášať zdanlivé a dočasné výhody. Napr. inflácia zvýhodňuje štát relativne tak, že sa pre daňových poplatníkov zvyšuje miera zdanenia-v dôsledku inflácie sa zvyšujú ich príjmy, čím sa dostávajú do vyššieho daňového pásma, a preto sú zdaňovaní vyššou daňovou sadzbou. [9]

Cenová hladina

Cenová hladina predstavuje priemernú úroveň cien určitého súboru statkov v bežnom období v porovnaní s cenami určitého vybraného súboru statkov základného obdobia. [10]

Vývoj cenovej hladiny-používa sa tempo ich rastu. Ide o tempo rastu cenovej hladiny = mieru inflácie. [11]

Hlavným cieľom menovej politiky Českej národnej banky (ČNB) je zabezpečiť cenovú stabilitu, ktorá je podmienkou rovnovážneho a dlhodobu udržateľného hospodárskeho rastu. [9]

Čistá inflácia

Čistá inflácia je vypočítavána Českým štatistickým úradom ako prírastok cien v neregulovanej časti spotrebného koša očistený o vplyv nepriamych daní, prípadne rušenie dotácií. [12]

Miera inflácie

Miera inflácie je definovaná ako miera zmeny cenovej hladiny. K inflácií dochádza, ak rastie celková cenová hladina.

Miera inflácie je vyjadrená prírastkom priemerného ročného indexu spotrebiteľských cien a vyjadruje percentnú zmenu priemernej cenovej hladiny za 12 posledných mesiacov oproti priemeru dvanástich predchádzajúcich mesiacov. Obvykle slúži k posudzovaniu priemerných veličín. Berie sa v úvahu hlavne pri prepočtoch reálnych miezd, dôchodku a podobne.

Informácie o dosiahnutej miere inflácie sú využívané napr. pre účely valorizácie miezd, dôchodkov a sociálnych príjmov. V neposlednej rade sú tieto informácie využívané tiež v súvislosti s nájomnými či inými zmluvami, v ktorých je zakotvena revízia pôvodne dohodnutého finančného plnenia v závislosti na vývoji inflácie.

Pre správnu interpretáciu každého cenového indexu je nutné si vždy uvedomiť, ku ktorému obdobiu je počítaný. Pri vyjadrovaní miery inflácie pomocou indexu spotrebiteľských cien sú často uvádzané rôzne čísla, ktoré, i keď rozdielne, sú správne. Podmienkou je presné vecné, priestorové a časové vymedzenie. To znamená uviesť jednoznačne obdobie, za ktoré je miera inflácie uvádzaná a ďalej základ, ku ktorému sa vymedzené obdobie porovnáva.

Najčastejšie sú používané nižšie uvedené miery inflácie:

- ❖ Miera inflácie vyjadrená prírastkom priemerného ročného indexu spotrebiteľských cien
- ❖ Miera inflácie vyjadrená prírastkom indexu spotrebiteľských cien k rovnakému mesiacu predchádzajúceho roku
- ❖ Miera inflácie vyjadrená prírastkom indexu spotrebiteľských cien k predchádzajúcemu mesiacu

- ❖ Miera inflácie vyjadrená prírastkom indexu spotrebiteľských cien k základnému obdobiu. [8]

1.2.3 Kurz

Je možné konstatovať, že súčasný režim plávajúceho kurzu sa ukazuje byť veľmi úspešný a naprosto adekvátny pre toto obdobie. [13]

Riziká

Je možné očakávať, že sa proces ekonomickej konvergenie nových členských krajín k jádro Európskej únie po vstupe pravdepodobne urychlí. Konvergenčné procesy vrátane niektorých potrebných národohospodárskych reforiem môžu zťažiť súbežné plnenie všetkých maastrichtských kritérií, ktoré sledujú vývoj inflácie, úrokových sadzieb, stabilitu devizového kurzu a fiškálnej pozície. Nie je možné ignorovať riziko, že predčasne zavedený ERM II môže motivovať národné vlády k podriadeniu tempa reforiem udržania kurzovej stability, alebo že kombinácia dopadov procesu konvergenie s dopadmi reforiem bude príliš silná vzhľadom k malej pružnosti ekonomiky a slabým vyrovnávacím mechanizmom, čo povedie k opusteniu pásma, jeho opätovnému zavedeniu a - akosi paradoxne - k oddialeniu vstupu do eurozóny. Reálne kurzy sú zrkadlom, ktoré dobre odráža rozsah problémov s postavením ERM II do pozície piliera národohospodárskych politík. Pozrime sa na prípady Českej republiky, Estónska, Maďarska, Poľska a Slovinska. Ich skúsenosti ukazujú, že ak sa nezpomalí po vstupe do únie výrazne tempo konvergenie, môžeme očakávať v priemere dvoj až štvorpercentného ročného zhodnotenia reálneho kurzu. V režime celkom fixného kurzu by to znamenalo, že domáca inflácia môže byť v porovnaní s inflačným maastrichtským kritériom príliš vysoká. S menej rigidným kurzom by mohlo dôjsť k fluktuáciám, ktoré vylúčia splnenie prísnejšej definície kurzovej stability, a teda i použitie ERM II ako piliera národohospodárskych politík. [13]

Kurz a konvergencia cenovej hladiny

Ako som už spomínala, konvergenciu zrovnateľných cenových hladín je možné dosiahnuť dvomi cestami. Tou prvou je nominálne zhodnotenie koruny, druhou potom kladný inflačný diferenciál. Obidva faktory pôsobili v 1. pólroku minulého roku na konvergenciu cenových hladín opačným smerom. Síce došlo k nominálnej apreciacii, česká inflácia bola však nižšia než inflácia v EU. Za prvých šesť mesiacov roku 2004 sa cenová hladina v ČR

zvýšila o 1,1 %, v EU o 1,5 %. To nie je nijaká nelogická situácia, lebo posilnenie kurzu prispieva k poklesu inflácie. Zhodnotenie kurzu je však natoľko silné, že jednoznačne prevažuje. Od konca roku 2003 do konca júna 2004 posilnila koruna voči euru o 8,5 %. Podľa dostupných výpočtov sa tak na konci júna nachádzala cenová hladina v ČR na 47,5 % priemeru Európskej únie. Pokiaľ pri výpočte použijeme aktuálny kurz koruny a odhady zmien cenových hladín v ČR a EU v júli 2004, bude výsledkom zvýšenie zrovnateľnej cenovej hladiny v ČR na 48 % priemeru EU, čo vzhľadom k vývoji kurzu koruny voči euru v posledných mesiacoch nie je nijak prekvapivé. Aby konvergencia cenových hladín nespôsobovala ekonomické a sociálne problémy, mala by byť doprevádzaná adekvátnym vzostupom produktivity práce a miezd, čo bohužiaľ nie je prípad súčasného vývoja českej ekonomiky. Pokiaľ tomu tak nie je, prejaví sa to skôr či neskôr známkami tejto nerovnováhy v ekonomike. Podľa toho, ktorá cesta túto nerovnováhu spôsobuje, môžu sa prejavíť rozdiely sledom udalostí. Výsledok je však vždy podobný. Pri vyrovnávaní cenových hladín cez kurz existuje riziko straty konkurencieschopnosti exportných firiem, naopak domácnosti z neho môžu profitovať vďaka nižšej inflácii, úrokovým sadzbám a vyššou kúpnu silou v zahraničí. V dôsledku straty konkurencieschopnosti podnikov však môže vzrásť nezamestnanosť, klesnúť investičná aktivita a rada zamestnancov exportných firiem a ich subdodávateľov môže v dôsledku poklesu dvojitých príjmov svoje spotrebné výdaje naopak znížiť. Tu je jedinou obranou adekvátny vzostup produktivity práce a zachovanie jednotkových produkčných nákladov. Zvýšiť produktivitu práce napríklad o 8,5 % (= apreciácia kurzu koruny za prvých 6 mesiacov roku 2004), ovšem nie je jednoduché. Pokiaľ by cenové hladiny mali konvergovať prostredníctvom vyššej domácej inflácie, bol by dopad na domácich spotrebiteľov negatívny cez vyššie ceny v obchodoch a vyššie úrokové sadzby. Negatívnym sociálnym dopadom vyššej inflácie by bolo možné čeliť rýchlejším rastom miezd. To by ovšem viedlo k rastu výrobných nákladov a nakoniec ku strate konkurencieschopnosti. Konečné dôsledky oboch ciest vedúcich k neprimerane rýchlej konvergencii cenovej hladiny sú tak obdobné. [13]

A kedy by sa cenová hladina v ČR vyrovnat' priemernej cenovej hladine v EU?

Za predpokladu rovnovážného hospodárskeho vývoja: štvor-až päťpercentnému ročného reálneho rovnovážného zhodnotenia kurzu do roku 2008 (predpokladaný vstup do

eurozóny) a ďalej jednopercenťného inflačného diferenciálu (viz ciele ČNB a ECB), by sme teoreticky mohli dosiahnuť úplného vyrovnania cenových hladín po roku 2050. [13]

Nezlučiteľnosť cenovej konvergenzie s nízkou inflaciou a oslabujúcou korunou

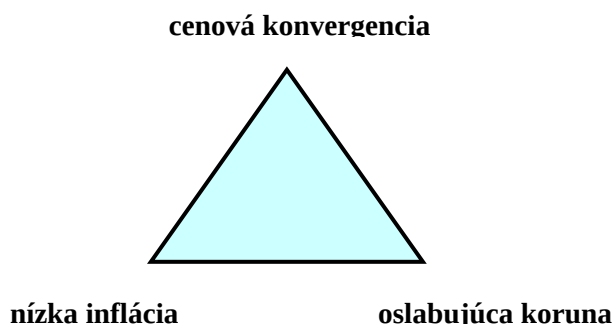
Vstup ČR do EU nieje podmienený žiadnym presne kvantifikovaným kritériom ekonomickej výkonnosti, cenovej hladiny alebo parametrov fiškálnej a monetárnej politiky. Predsa Európska Únia pri rozhodovaní o termíne prijatia ČR do EU berie tieto parametre do úvahy. V tejto súvislosti sa má za to, že uchádzači o členstvo by mali približne splňovať maastrichtské kritéria a zároveň by sa ich ekonomická a cenová úroveň mala blížiť aspoň k úrovni krajín EU s najnižšou ekonomickou a cenovou úrovňou Portugalsku, Grécku a Španielsku.

Je možné dokázať, že v súčasnej situácii Českej republiky nieje cieľ priblíženie cenovej hladiny priemeru EU zlučiteľný s primárnym cieľom Českej národnej banky - udržiavať stabilitu českej meny. Tento značne abstraktný pojem pritom chápeme ako dosiahnutie čo najnižšej inflácie a udržanie kurzu koruny v blízkosti jeho rovnovážnej hodnoty. V situácii, kedy domáca produktivita práce rastie pomalšie než produktivita práce v zahraničí (a dokonca klesá) a kedy existuje kladný inflačný diferenciál, by koruna teda mala nominálne oslabovať tak, aby bola v blízkosti svojej rovnovážnej hodnoty. Z posledných prehlásení členov bankovnej rady je patrné, že sa ČNB skutočne snaží o nominálne oslabenie koruny.

Avšak medzi nízkou inflaciou, oslabovaním nominálneho kurzu a konvergenciou cenovej hladiny existuje vzájomný "trade off", kedy súčasné plnenie dvoch z týchto troch cieľov vylučuje plnenie cieľa zostávajúceho.

Priblíženie českej cenovej hladiny priemeru EU je možné dosiahnuť pomocou dvoch veličín. Prvá z nich je výška inflačného diferenciálu a druhá je pohyb nominálneho kurzu koruny voči euru. Pokiaľ existuje kladný inflačný diferenciál a pokiaľ koruna nominálne posiluje, česká cenová hladina sa blíži k hladine EU. Existuje nekonečne mnoho kombinácií nastavenia týchto dvoch ukazateľov tak, aby bolo dosiahnuté určitého rastu komparatívnej cenovej hladiny. Je však možné uvažovať o dvoch extrémnych situáciách. V prvej je rastu cenovej hladiny dosahované iba pomocou inflačného diferenciálu pri stabilnom nominálnom kurze. V druhej je naopak pri nulovom inflačnom diferenciály dosahované rastu komparatívnej cenovej hladiny iba pomocou posilovania nominálneho kurzu.

Pokiaľ teda chceme zvyšovať komparatívnu cenovú hladinu, nemôžeme mať zároveň nízku infláciu a nominálne oslabujúcu korunu. Rovnako tak pokiaľ chceme dosahovať v nasledujúcich rokoch nízku infláciu, nemôžeme dosahovať rýchlej konvergenzie cenovej hladiny a zároveň oslabovať korunu. Vzájomný vzťah všetkých týchto troch cieľov je možné schématicky znázorniť pomocou trojuholníka, na ktorého vrcholoch sú jednotlivé ciele, čo ukazuje obrázok č. 1. [14]

Obr. 1 Vzťah konvergenzie, koruny a inflácie

Zdroj: [14] Spracovanie: vlastné

Ekonomika sa môže nachádzať v akomkoľvek bode vo vnútri tohto trojuholníka. Záleží iba na tvorcoch hospodárskej politiky štátu, ktorý z cieľov v konkrétnom časovom okamžiku viacej preferuje a akým spôsobom ho dosiahne. Pokiaľ zvolí kompromis medzi všetkými tromi cieľmi, potom je možné túto politiku charakterizovať bodom v ťažisku trojuholníka. Pokiaľ preferuje jeden konkrétny cieľ, potom sa bod nachádza blízko vrcholu s týmto cieľom.

Zo znalostí vyššie naznačených súvislostí je možné konštruovať rôzne scénare pre vývoj nominálneho zmenného kurzu a inflácie za podmienky, že dosiahneme aspoň 50 % cenovej hladiny EU (táto úroveň je podľa môjho názoru minimálna-pre porovnanie Portugalsko a Grécko je v posledných rokoch na viacej než 70 % priemeru EU). Vo všetkých scénaroch pre jednoduchosť predpokladáme, že inflácia v EU bude dosahovať po celé obdobie 1,5 % ročne a že cenová hladina ČR bude konvergovať po priamke. Predpoklad konvergenzie po priamke je síce značne zjednodušujúci, je možné ho však ospravedlniť tým, že mi v prvej rade ide o orientačný výpočet trendov a nie o presné odhady tvarov konvergenčných trajektórií. Úvadam dva extrémne scénare a jeden realistický scénar.

Scénar 1 je postavený na tom, že okrem už vyššie prijatých predpokladov navyše predpokladám, že nominálny kurz koruny bude oslabovať ročne o päť percent. Potom zistujem, že pokiaľ by česká cenová hladina mala v roku 2004 činiť 50 % priemeru EU, medziročná inflácia by sa musela pohybovať v rokoch 2000-2005 v priemere okolo 4,5 %.

V **scénari 2** zase predpokladáme, že inflácia bude v rokoch 2000–2005 nízka. Z 5 % v roku 2000 sa do roku 2004 snižovala ročne o 1 percentný bod a teraz zostane na 2 %. Aký bude za tohoto predpokladu vývoj zmenného kurzu koruny, pokiaľ česká cenová hladina mala v roku 2005 činiť 50 % priemeru EU? Ukazuje sa, že koruna nominálne posiluje.

Posledný **scénar číslo 3** je scénar realistický a je vytvorený ako určitý kompromis medzi scénarom 1 a scénarom 2, pričom tento scénar je bližšie k scénari 3 než k scénari 2 – k zvyšovaniu komparatívnej cenovej hladiny dochádza predovšetkým pomocou nominálnej stagnácie až nominálneho posilovania koruny. [14]

1.2.4 Ceny

Českú ekonomiku je možné označiť za nízkoinflačnú. Prejavuje sa tu pozitívny vplyv režimu cieľovania inflácie, ktorý usmerňuje inflačné očakávania ekonomických subjektov.

Scénar vývoja inflácie do roku 2007 je založený na vyhodnotení dopadov administratívnych vplyvov, inflačného očakávania a zotrvačnosti, vývoja produkčnej medzery, zahraničných cien a nominálneho devízového kurzu. [15]

Pokiaľ ide o problematiku českej cenovej hladiny, tá je skutočne dosť nízka. Potreba vyššej cenovej hladiny nie je abstraktná záležitosť, nad ktorou je možné uvažovať v rovine jednoduchých opatrení hospodárskej politiky. Ide predovšetkým o odraz štrukturálneho problému českej ekonomiky a nie o problém cenovej regulácie, dôchodkovej politiky atď.

V súčasnosti sú české ceny minimálne na 45 % priemeru EU. Je realitou, že ďalšie zblížovanie môže nastať iba cez vyššiu infláciu alebo cez zhodnocovanie koruny. Pokiaľ by zostala celková inflácia v období 2001–2005 v cieľovom koridore, došlo by i s prípadnou výškou cenovou dereguláciou k zblížovaniu cenových hladín a zhodnoteniu reálneho kurzu v dôsledku inflačného diferenciálu o maximálne 10 %. V druhom období, tj. počas členstva v systéme ERM II, závisí priestor pre predstih celkovej miery inflácie v ČR oproti krajinám eurozóny na výške inflačného cieľa stanoveného ČNB a na miere inflácie odvodennej z maastrichtského kritéria inflácie.

V tretej a záverečnej fázi, tj. členství v EMU, bude konvergenca cenových hladín logicky musieť prebiehať prostredníctvom relatívne vyššej inflácie v ČR. Pre ČR nebude ako pre členskú krajinu EMU stanovené žiadne formálne obmedzenie týkajúce sa miery inflácie.

Cenová konvergenca prostredníctvom zhodnotenia koruny má tie výhody, že efektívne zbližuje ako absolútnu cenovú hladinu, tak štruktúru relatívnych cien. Je to však na ostrie noža, lebo pomerne ľahko môže sklznúť do situácie, kde je menový kurz reálne nadhodnotený, domáci producenti strácajú konkurencieschopnosť a dochádza k riskantnému prehľbovaniu deficitu bežného účtu platobnej bilancie. Preto si myslím, že zhodnotenie koruny je adekvátnym riešením predovšetkým v pokročilej fázi pristupovania k európskym štruktúram, kedy budú kontúry štrukturálneho prispôsobenia predsa len jasnejšie. [16]

Čo to vlastne cena je?

V ekonomickej teórii sa termínom cena rozumie peňažný výraz hodnoty, ktorý vyjadruje výmenný pomer. Vyjadruje teda kvalitatívnu rôznorodosť všetkých tovarov ako nositeľov hodnoty a kvantitatívne pomery, v ktorých sa tovary navzájom vymieňajú. Cena zahŕňa len veľkosť hodnoty vynaloženej na jeho výrobu a realizáciu. Vo všeobecnosti chápeme hodnotu ako kvalitu kvantity, t.j. užitočnosť, vzácnosť, náklady. [17]

Cenová stratégia podniku

Cenová stratégia podniku je súhrn opatrení, pokynov a postupov v oblasti cien zameraných na dosiahnutie dlhodobých strategických cieľov podniku, ktorý má vypracovanú koncepciu rôznych situácií cenového rozhodovania. Podmienky tvorby CSP sú : veľkosti spotrebiteľského dopytu a predpokladaný odbyt, stupeň konkurencie, marketingové ciele, náklady na výrobu a predaj výrobkov.

1. ***Metóda tvorby cien podľa nákladov*** vychádza z analýzy nákladov na výrobu a realizáciu. Medzi najjednoduchšiu metódu patrí výpočet ako **kalkulovanie úplných nákladov + percentuálna prirážka + zisk**.
2. ***Metóda tvorby cien podľa dopytu*** je založená na údajoch trhu. Prispôsobuje sa momentálnemu dopytu povýrobných. Na zisťovanie používa rôzne dotazníky (predstava o výške ceny, vzťah kvality a ceny...). Ak je očakávaný veľký dopyt, stanoví vysoké ceny a naopak.

3. **Metóda tvorby cien podľa konkurencie** je založená na neustálom sledovaní cien konkurentov, ktoré predstavujú horný limit. Cenu však môže podnik znižovať len po kritickú hranicu nákladov. [17]

1.2.5 Náklady

Každá činnosť podniku je spojená so spotrebou živej a zhmotnenej práce. Odpracované hodiny, spotrebovaný materiál a energia, opotrebovanie prístrojov, ... sa v naturálnom vyjadrení nedajú. Môžeme tak urobiť, keď spotrebu podnikových výrobných faktorov vyjadríme v korunách.

Náklady podniku predstavujú penážné ocenenie spotreby podnikových výrobných faktorov vynaložených podnikom na jeho výkony a ostatné účelovo vynaložené náklady spojené s jeho činnosťou.

Treba rozlišovať medzi nákladmi a výdavkami. Výdavky znamenajú zmenšenie objemu finančných prostriedkov podniku, vznikajú v okamihu úhrady, narozdiel náklady vznikajú v okamihu spotreby.

Náklady

- Fixné
- Variabilné

Druhové členenie nákladov

- ❖ materiálové náklady
- ❖ služby
- ❖ mzdové náklady
- ❖ dane a poplatky
- ❖ odpisy a rezervy
- ❖ finančné náklady
- ❖ mimoriadne náklady
- ❖ dane z príjmov

Členenie nákladov podľa kalkulačného vzorca

1. priamy materiál
2. priame mzdy
3. ostatné priame náklady
4. priama réžia
5. správna réžia
6. odbytové náklady
7. zisk alebo strata

1–4-vlastné náklady podniku,

5–6-vlastné náklady realizovaného výkonu,

1–7-predajná cena

Možnosti znižovania nákladov

- využívanie obežného majetku a zrýchľovanie jeho obratu
- využívanie kapacity výroby
- stanovenie optimálneho sortimentu
- zvyšovanie kvality výrobkov
- zvyšovanie produktivity práce
- znižovanie podielu nákladov na celkovom obrate [18]

1.2.6 Mzdy**Minimálna mzda**

Minimálnou mzdou sa rozumie najnižšie peňažité plnenie, ktoré je povinný podľa zákona poskytovať zamestnávateľ zamestnancovi za vykonanú prácu.

Minimálna mzda sa vzťahuje na všetkých zamestnancov v pracovnom pomere alebo v obdobnom pracovnom vzťahu. Nerozlišuje sa, či ide o pracovný pomer na dobu určitú či neurčitú, o hlavný, vedľajší alebo súbežné pracovné pomery. Nárok na minimálnu mzdu

vzniká v každom pracovnom pomere samostatne. Nevzťahuje sa však na činnosti prevádzané na základe dohôd o prácach konaných mimo pracovný pomer. Minimálna mzda platí ako jediná mzdová veličina pre zamestnancov v organizáciach podnikateľskej sféry, v ktorých sa uplatňuje kolektívne vyjednávanie o mzdách. V jednotlivých kolektívnych zmluvách je možné dohodnúť minimálnu mzdu vyššiu než uvádza nariadenie vlády o minimálnej mzde a zpravidla je táto možnosť využívaná.

V ostatných organizáciach podnikateľskej sféry, v ktorých nieje uzatvorená kolektívna zmluva alebo niesú mzdové podmienky v kolektívnej zmluve zjednané, platí vedľa minimálnej mzdy i minimálne mzdové tarify. Minimálny mzdový tarif stanovený pre prvý tarifný stupeň má zhodnú výšku s minimálnou mzdou.

V rozpočtových a niektorých ďalších organizáciach a orgánoch sa uplatňuje vedľa minimálnej mzdy systém platových tarifov. [19]

Priemerná mesačná nominálna mzda

Priemerná mesačná nominálna mzda zahŕňa všetky pracovné príjmy (základné mzdy a platy, príplatky a doplatky ku mzde alebo platu, prémie a odmeny, náhrady miezd a platov, odmeny za pracovnú pohotovosť a iné zložky mzdy alebo platu), ktoré boli v danom období zamestnancom zúčtované k výplate a predstavuje podiel pripadajúci na jedného zamestnanca za mesiac. Jedná sa o hrubé mzdy, tj. pred znížením o poistné na všeobecné zdravotné poistenie a sociálne zabezpečenie, zálohové splátky dane z príjmov fyzických osôb a ďalšie zákonné alebo so zamestnancom dohodnuté zrážky.

Rast (pokles) priemernej nominálnej mzdy vyjadruje, o koľko % sa zvýšila (poklesla) táto mzda v danom období v porovnaní s iným obdobím (zpravidla s rovnakým obdobím predchádzajúceho roku).

Údaj o raste (poklese) priemernej reálnej mzdy je stanovený ako rast (pokles) podielu indexu priemernej nominálnej mzdy a indexu spotrebiteľských cien za zhodné obdobie. Ide teda o údaj očistený o vplyv inflácie. [20]

1.3 Podpora drobného a stredného podnikania

Drobné a stredné podniky tvoria dôležitý sektor každého národného hospodárstva. Platí to taktiež pre Českú republiku; v roku 2000 tvorili malé a stredné podniky 99,8 % všetkých ekonomických subjektov. Podieľali sa na celkovej zamestnanosti takmer zo 60 %. Na

vytvorenej pridanej hodnote viac ako 52 %, na investíciach cez 40 % a ich podiel na vývoze tvoril 36 %. Za silnú stránku drobných a stredných podnikov sa všeobecne považuje ich väčšia pružnosť, prispôsobivosť a inovačná aktivita. Ich slabým miestom je tradične uvádzaná menšia finančná sila a s tým súvisiaca horšia dostupnosť úverových zdrojov, ktoré sú nezbytné pre rozvoj a pre realizáciu inovačných zámerov. [21]

II. PRAKTICKÁ ČÁST

2 PROFIL SPOLOČNOSTI

2.1 Obecné údaje

Obchodný názov	RIM–CZ s.r.o.
Právna forma	spoločnosť s ručením obmedzeným
Sídlo spoločnosti	765 02 Otrokovice, Dr. E. Beneše 1015
Zápis do obchodného registra	OR vedený u krajského súdu v Brne, oddiel C, vložka 3953, zapísané dňa 12.2. 1992
Predmet činnosti	Výroba nábytku
Dozorný orgán	Účtovná jednotka nemá dozornú radu
Štatutárny orgán	Ing. Milan Nagy Rudolf Fukal
Osoby podieľajúce sa na ZK	Ing. Milan Nagy 50% Rudolf Fukal 50%
Rok založenia	1991
Výrobný program	Kancelárske stoličky a kreslá, sedací nábytok
Dcérine spoločnosti	RIM Hungaria Kft, RIM-SK

2.1.1 História firmy

Na konci roku 1990 sa zrodila prvá myšlienka vyplniť prázdne miesto na trhu v bývalom Československu a vyrábať kancelárske stoličky vlastnej konštrukcie. Firma RIM-CZ vzniká v roku 1991 ako konsorcium a od roku 1992 pôsobí ako spoločnosť s ručením obmedzeným. So súčasným spolumajiteľom postupne začína so sériovou výrobou kancelárskych stoličiek vlastnej konštrukcie a zariadením interiéru. V roku 1993 firma zahájila obchodnú spoluprácu s nemeckou firmou Dauphin, ktorá patrí ku svetoznáмым výrobcam kancelárskych stoličiek a propaguje filozofiu „zdravého sedenia“. V tomto roku sa oddelila časť firmy, zaoberajúca sa výrobou nábytku a kompletným zariadením

interiérů – FNC s.r.o. Otrokovice. Pro další rozvoj firmy sú důležité investice do vlastního vývoje stoliček a nákupu moderní technologie.

Rekonstrukce sídla firmy a dostavba nové výrobní haly (1 800 m²) s kapacitou až 3 000 ks stoliček ročně byla ukončena v roce 1997. V tomto období dochází k útlmu české ekonomiky. Tato skutečnost měla dopad na stagnaci obrátu v letech 1997–1999 a na snížení ziskovosti. Vedení společnosti sa snažilo řešit vzniknutou situaci navýšením exportu do států střední a východní Evropy (Maďarsko, Polsko, Ukrajina, Rumunsko, Slovinsko).

Produkce kancelářských stoliček sa skládá z dvou hlavních segmentů–výroby vlastních stoliček RIM a montáží stoliček Dauphin z dovážených komponentů. Stoličky RIM patří do střední kvalitativní a cenové kategorie, stoličky Dauphin do vyšší kategorie. Do roku 1997 vo výrobě dominovala montáž stoliček Dauphin. Po tomto roku došlo k změně poptání na trhu směrem k střední kategorii a podíl stoliček Dauphin na celkové výrobě neustále klesal. V současné době sa uplatňují iba v některých velkých projektech. Podíl na běžném obrátu je v současnosti velmi malý.

Presunem hlavní části výroby do vlastních stoliček byla eliminována nežádoucí závislost na hlavním dodávateři komponentů firmě Dauphin a podřízenost jejich obchodní politiky a zároveň byla posílena image firmy vyrábějící vlastní produkci. Existence vlastní výroby byla v prvopočátcích málo efektivní a jejich vývoj financovaný zo zisku stoliček Dauphin. Vývoj, ale ukázal, že vývoj vlastních stoliček bol správným krokem.

V roce 2000 bol zpracovaný strategický plán firmy do roku 2005. Mení sa do určité míry výrobní sortiment a základ dalšího rozvoje vidí firma v budování pevných pozicí v troch státech střední Evropy.

2.1.2 Výrobní program

Výrobní a marketingovo-obchodní program společnosti RIM-CZ Otrokovice v současné době spočívá v troch základních trendech:

Kancelářské stoličky a křesla

- Výroba a prodej kancelářských stoliček a křesel RIM s.r.o.-vlastný vývoj českých výrobků s důrazem na kvalitu a servis.

- Montáž a predaj kancelárskych stoličiek a kresiel Dauphin (SRN)-táto nemecká značka sa presadzuje na trhu svojou filozofiou „zdravého sedenia“ a vývojom stoličiek s maximálnym prispôsobením sa potrebám človeka.

Tieto výrobky v oblasti ergonomie odpovedajú normám EU platných pre počítačové pracoviská. Výrobná kvalita je podložená medzinárodným certifikátom TÜV a LGA u všetkých stoličiek. Spoločnosť ponúka záruku 5 rokov a kvalitný záručný a pozáručný servis.

Doplňkový program

- Niekdajšia úzka špecializácia spočíva vo výrobe a predaji kancelárskych stoličiek a kresiel sa postupne mení a rok 2000 je pre firmu rokom, kedy začala svojim obchodným partnerom predkládať širokú škálu sedacieho nábytku. Doplňkové programy spočívajú v ponuke stoličiek hotelového a konferenčného typu (stoličky, barové stoličky, sedacie a klubové zostavy).

2.2 Konkurenti

1. Nižšia cenová skupina

- ❖ Taliansko: najväčší konkurent a výrobca v Európe. Vyrábajú jednotlivé komponenty na výrobky a ostatné krajiny ich odkupujú (Rama Cz, Albatrading Cz). Pri takejto podobe výroby a distribúcie je samozrejme jednoduchšia doprava, jednoduchšie skladovanie, jednoduchšie vyhotovenie presne požadovaného výrobku podľa požiadaviek zákazníka.

Tak isto firma RIM s.r.o. dováža zo zahraničia jednotlivé komponenty, ktoré skladuje v samostatných skladoch-sklad komponentov, sklad látok. Rozdiel je ale v tom, že táto firma má komponenty z Nemecka a Českej republiky.

- Nový Stil (Poľsko)

- ❖ Čína: distribuuje do veľkoobchodov-velkoobchody od nich nakupujú obrovské kontajnery hotových stoličiek. Všetky sú v podstate rovnaké. =kratšia záručná doba, nízka možnosť výberu, nízka cena „Cena predáva výrobok.“

2. Stredná cenová skupina: Dodanie tovaru priamo k zákazníkovi-doprava, logistika, záručný servis, pozáručný servis

Taliansko: Mobilex, Sedia

Poľsko: Profim

Česká republika: Mayer

Nemecko: Köhl

Distribučné cesty sa riešia pomocou dealera, ktorý je ocenený partičným rabatom za jeho prácu.

3. TOP

Dauphin-stoličky, spolupráca s firmou RIM s.r.o.

Švajčiarsko: Vitra, Sitag

Amerika: Steelcase, Herman Miller

Nemecko: Interstuhl, Komfort

Škandinávia: Nórsko-Hag, Švédsko-Kinarbs, Fínsko-Martela

Tieto firmy spolupracujú s významnými designermi, ktorý im navrhujú stále nové a zaujímavé tvary, ktorými by sa odlíšili od konkurencie. Ďalej spolupracujú s najznámejšími architektami, aby došlo k symbióze medzi miestom, ktoré daný architekt navrhuje a vybavením, ktoré je schopná firma poskytnúť.

2.2.1 Maďarsko a Česká republika

Dve veľmi dobre porovnateľné krajiny, pretože sa vo väčšine makroekonomických veličín podobajú . Dokonce aj veľkosť krajiny a počet obyvateľov je podobný.

Maďarsko: firmy tam po vstupe do EU začínajú krachovať, lebo proces otvorenia hraníc ich začína vytláčať z trhu. Firma zo zahraničia už totižto v dnešnej dobe nepotrebuje mať v danej krajine filiálku, ani zastupujúcu firmu.

České firmy majú svoje postavenie pevnejšie a ich vytlačanie z domáceho trhu zahraničnými firmami nie je také jednoduché. Výrobci majú výborné postavenie a povesť na trhu a tým dokážu odolávať konkurenčným tlakom. Ich konkurencieschopnosť sa zvyšuje aj prostredníctvom kvality, designu, ceny a potrebných certifikátov.

Dodacia lehota firmy RIM-pri veľkom projekte 3–4 týždne

Exportujú do krajín:

Česká republika, Slovensko, Maďarsko-pobočky v hlavných mestách

Nemecko, Rakúsko, Poľsko pracujú s miestnymi firmami

Ukrajina, Rumunsko, Bulharsko, Slovinsko, Írsko-exkluzivní partneri, ktorí si riešia dopravu sami, RIM distribúciu nerieši.

Export tvorí 50 % zisku.

2.3 Stratégia firmy

Strategickým cieľom firmy je získanie vedúceho postavenia vo výrobe ergonomických kancelárskych stoličiek v strednej Európe (ČR, Slovensko, Poľsko, Maďarsko). Pre rozhodovanie firmy sa javí dôležitý približne rovnaký vývoj trhu, politická stabilita a zrovnateľný ekonomický vývoj spomínaných štátov. Skúsenosť s podobnosťou postojov obyvateľstva k výrobkom a reklame umožňuje použiť rovnaký marketingový mix a obchodnú politiku v týchto krajinách.

2.4 Situácia na Českom trhu

Firma RIM, s.r.o. má v dnešnej dobe veľmi dobré a pevné miesto na trhu s kancelárskymi stoličkami. Pred piatimi-šiestimi rokmi sa firma zaoberala výrobou a distribúciou svojho tovaru do bánk a nadnárodných spoločností (napr. Sony, Panasonic), ktoré odoberali výrobky TOP kvality vysokej ceny.

V dnešnej dobe sa však stratégia značne zmenila a firma sa rozhodla pre presun z cenovej úrovne TOP do cenovej úrovne strednej. Od roku 2001 sa postupne začali tlačit do strednej vrstvy výrobcov a prispôbili tomu adekvátne cenu aj kvalitu. Orientovali a stále sa orientujú hlavne na stred už spomínanej pyramídy, kde sú cena a kvalita v približne rovnakom pomere (50:50).

2.4.1 Cenová stratégia firmy 50:50

Firma nevyrába pre širokú verejnosť, čo znamená, že ak iná firma chce prísť na trh a stať sa konkurentom práve pre firmu RIM s.r.o., musela by spoznať všetky jej zvyky a obyčaje, prednosti, výhody, spoznať jej zákazníkov, ich špecifickosť...musela by mať veľmi dobrý

marketingový plán a stratégiu, aby sa jej podarilo preniknúť medzi zákazníkov firmy RIM s.r.o..

Obr. 2 Cenová pyramída

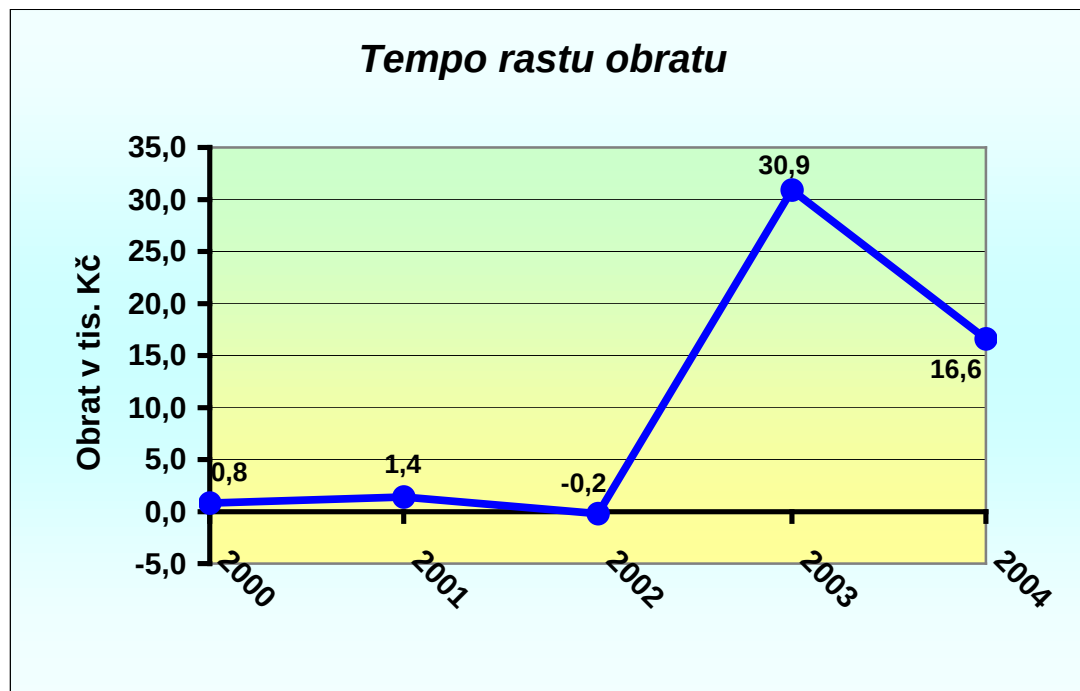
2.5 Obrat

Vďaka tejto stratégii sa im každoročne darilo v rokoch 2000, 2001 a 2002 udržať zisk približne okolo 80 mil.Kč, pričom za posledné dva roky došlo k jeho zvýšeniu ešte o ďalších 40 mil.Kč. Tabuľka č. 2 a graf č. 3 znázorňujú výšku obratu firmy v sledovanom období od roku 2000 do roku 2004.

Tab. 2 Obrat celkom

Zdroj: RIM s.r.o. Spracovanie: vlastné

Rok	Obrat celkom	Tempo rastu v %
2000	77 386	0,8
2001	78 450	1,4
2002	78 260	-0,2
2003	102 425	30,9
2004	118 875	16,6

Obr. 3 Tempo rastu obratu

Zdroj: RIM s.r.o. Spracovanie: vlastné

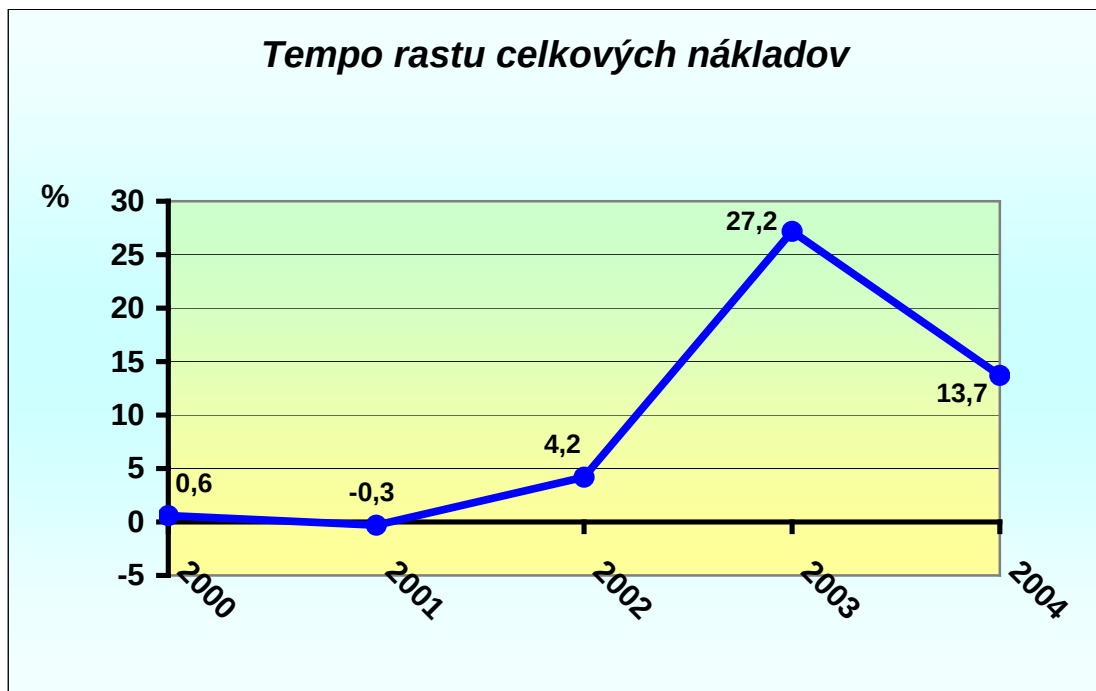
2.6 Celkové náklady

Celkové ročné náklady firmy zachytené v tabuľke č. 3 a grafe č. 4 dosahujú v porovnaní s obratom firmy veľmi vysokých hodnôt a každoročne rásť o podstatnú čiastku. Hlavne od roku 2002 dochádza k ich výraznému zvyšovaniu.

Tab. 3 Celkové náklady

Zdroj: RIM s.r.o. Spracovanie: vlastné

Rok	Celkové náklady	Tempo rastu v %
2000	77 254	0,6
2001	77 024	-0,3
2002	80 230	4,2
2003	102 081	27,2
2004	116 122	13,7

Obr. 4 Tempo rastu celkový nákladov

Zdroj: RIM s.r.o. Spracovanie: vlastné

Celkové náklady —→ **fixné náklady**

—→ **variabilné náklady** —→ **mzdové náklady**

Na celkových nákladoch firmy sa podieľajú ako fixné, tak aj variabilné náklady. Obe položky sa skladajú z ďalších menších podskupín (dielčie nákladové zložky), ktoré sa budú z dôvodu zvyšovania cenovej hladiny v nasledujúcich rokoch zvyšovať taktiež. Ako som už spomínala v teoretickej časti mojej diplomovej práce, podľa druhového členenie nákladov, rozdeľujeme náklady na materiálové náklady, služby, mzdové náklady, dane a poplatky, odpisy a rezervy, finančné náklady, mimoriadne náklady, dane z príjmov. A aj keď si uvedomujem, že prebiehajúcou cenovou konvergenciou a následným zvyšovaním cien porastú vo firme výdaje na všetky druhy nákladov, pre prehľadnosť a hlavne z dôvodu zachovania určitej línie a vypovedacej hodnoty mojej diplomovému práce sa v nasledujúcej analýze **zameriam len na mzdové náklady ako súčasť celkových nákladov**. V rámci cenovej konvergenzie, ktorá bude prebiehať v nasledujúcich rokoch sa budú zvyšovať ceny a zároveň musí dôjsť rýchlejším tempom aj k zvýšeniu mzdových nákladov. Z dostupných

štatistík som zistila, že tempo rastu miezd bude vyššie ako tempo rastu cien a tým pádom aj podiel mzdových nákladov firmy na celkových nákladoch by sa mal zvyšovať.

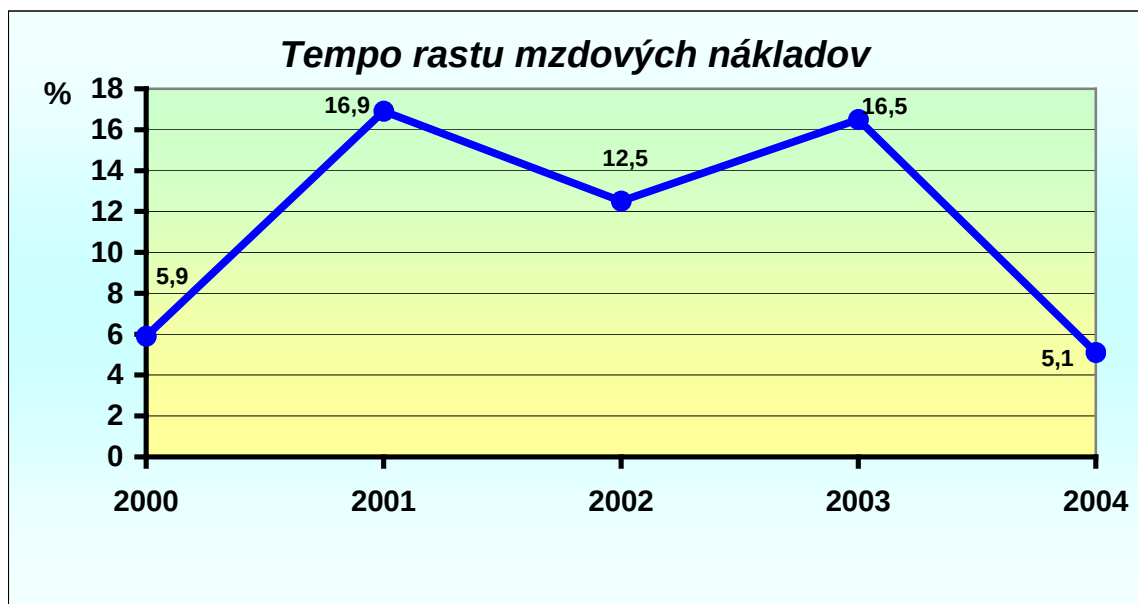
2.7 Mzdové náklady

Mzdové náklady firmy RIM s.r.o. sa výrazne každým rokom zvyšujú, približne o jeden milión. Podiel mzdových nákladov na celkových nákladoch je každoročne približne rovnaký a pohybuje sa v rozmezí od 9 % do 12 %.

Tab. 4 Mzdové náklad

Zdroj: RIM s.r.o. Spracovanie: vlastné

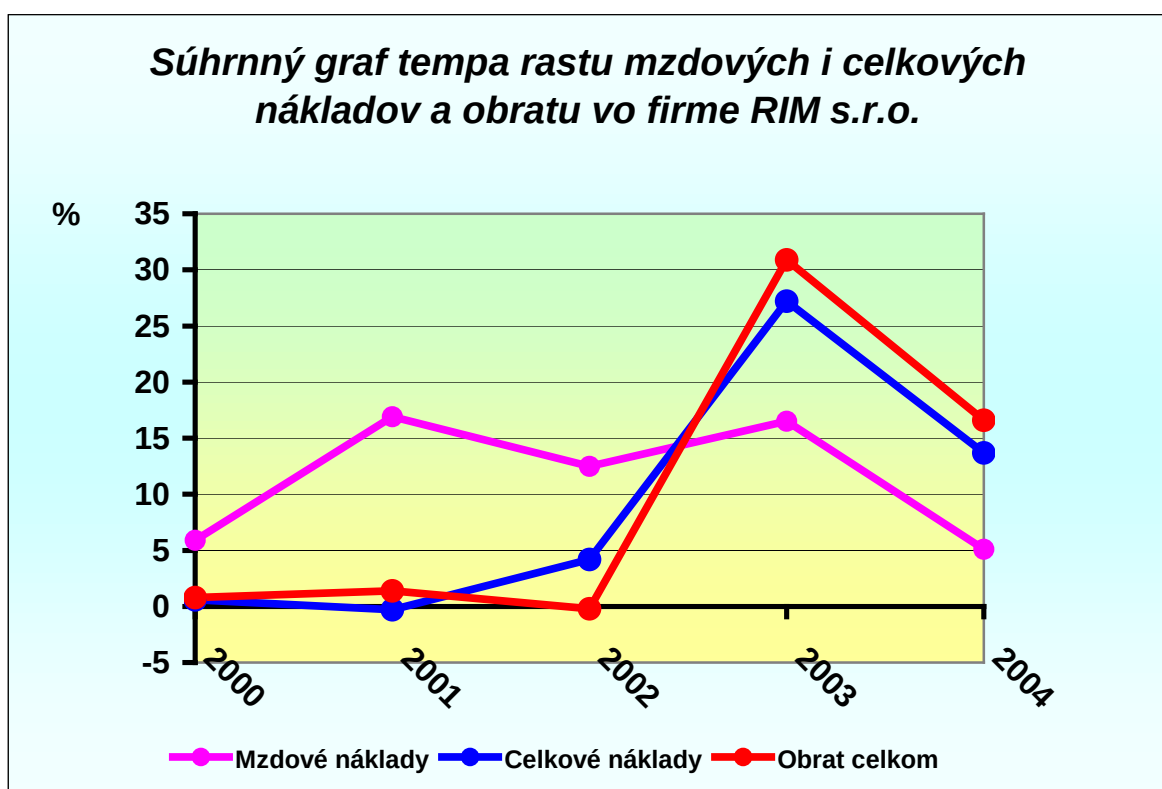
Rok	Mzdové náklady	Tempo rastu v %
2000	7 468	5,9
2001	8 730	16,9
2002	9 821	12,5
2003	11 444	16,5
2004	12 024	5,1

Obr. 5 Tempo rastu mzdových nákladov

Zdroj: RIM s.r.o. Spracovanie: vlastné

V súhrnnom grafe č. 6 je zaznamenané tempo rastu mzdových i celkových nákladov a celkového obratu vo firme RIM s.r.o. od roku 2000 do roku 2004. Ako je vidieť v roku 2000, 2001 a 2002 bolo tempo rastu celkového obratu spoločne s celkovými nákladmi veľmi nízke. Naopak tempo rastu mzdových nákladov bolo oveľa vyššie. K výraznému zvratu došlo v roku 2002, kedy tempo rastu obratu a celkových nákladov stúplo a predstihlo mzdové náklady, ktoré zaznamenali v tomto roku pokles svojho tempa. V roku 2003 začali všetky tri ukazatele súmerne klesať, pričom sa nedá prehliadnúť vysoký podiel celkových nákladov na obrate a mzdových nákladov na celkových nákladoch.

Obr. 6 Súhrnný graf tempa rastu mzdových i celkových nákladov a obratu vo firme

RIM s.r.o.

Zdroj: RIM s.r.o. Spracovanie: vlastné

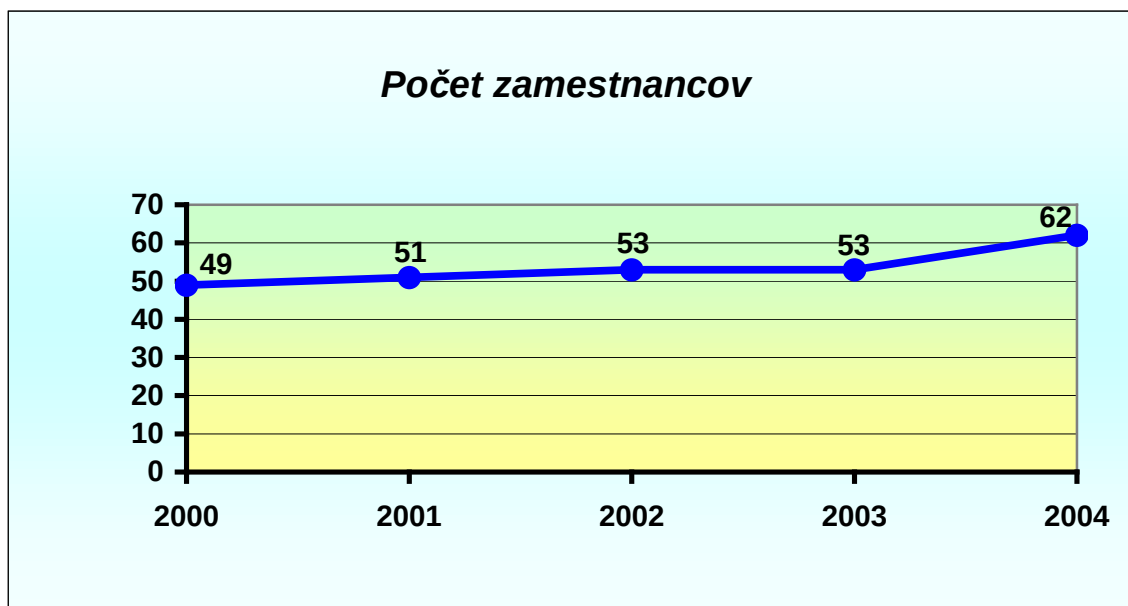
2.8 Zamestnanci

Firma RIM s.r.o. je podľa počtu zamestnancov malou firmou, pričom k najvýraznejšiemu nárastu počtu zamestnancov došlo v roku 2004, až o 9 pracovníkov, čo je v pomere s celkovým množstvom zamestnancov vo firme vysoké číslo.

Tab. 5 Počet zamestnancov

Zdroj: RIM s.r.o. Spracovanie: vlastné

Rok	Počet zamestnancov
2000	49
2001	51
2002	53
2003	53
2004	62

Obr. 7 Počet zamestnancov

Zdroj: RIM s.r.o. Spracovanie: vlastné

3 CENY V ČR

3.1 Profil krajiny

Rok 2005 - predikcia

Rast HDP: 4,1 %

HDP: 122 mld. USD

Inflácia: 2,4 %

Obyvateľstvo: 10,2 mil.

HDP na obyvateľa: 11 960 USD

Nová koaličná vláda na čele s Českou stranou sociální demokracie je slabá a neoblíbená. Treba uskutočniť náročné rozpočtové, investičné reformy a reformu trhu práce, vláda však bude chodiť okolo horúcej kaše, aby zvýšila svoje preferencie pred nadchádzajúcimi voľbami v roku 2006. Výnosy z dlho odkladanej privatizácie Českého Telecomu (okolo 2 mld. USD) sa v roku 2005 konečne dostanú do vládnej pokladnice. Predaj ostatných podnikov vo vlastníctve štátu je však momentálne v nedohľadne.

Pozor na: centrálnu banku, Českú národnú banku (ČNB). Prezident Václav Klaus môže vymenovať jej členov bez toho, aby sa radil s vládou alebo parlamentom. Tvrdí, že súčasné osadenstvo je až príliš podriadené záujmom Európskej centrálnej banky. [22]

3.2 Ceny

Ako som už povedala, po začlenení do EU začali mať ceny v ČR tendenciu približovať sa postupne k cenám obvyklým v EU. To znamená, že v rade prípadov dochádza a dôjde k ich zvýšeniu, iba v niektorých prípadoch sa ceny naopak znížia. Zvyšovanie cien, nebude mať charakter jednorázového či prudkého zvýšenia, bude k nemu dochádzať pozvoľna, postupne. Ku zbližovaniu cien dochádzalo i v období pred vstupom ČR do EU.

Meniace sa ceny sú a budú pre občana najviditeľnejším prejavom zmien, s ktorými sa po prijatí ČR do EU stretáva.

Dôležité je pripomenúť, že rozdiely v cenách v ČR a v jednotlivých krajinách EU zostanú zachované veľmi dlhú dobu. Potvrdzujú to skúsenosti Španielska, Portugalska či Grécka,

ktorých úrovní cien miezd vzhľadom k ostatným štátom EU, sa v dobe, kedy do EU vstupovali, príliš nelíšila od súčasnej úrovne cien a miezd v našej republike.

Úroveň cien nie je v súčasnej dobe rovnaká ani v pôvodných členských štátoch EU, rovnako ako v nich nie je rovnaká ani úroveň miezd. Záleží na hospodárskej vyspelosti príslušnej krajiny. Čím je výkonnosť hospodárskych krajín vyššia, tým vyššie sú i mzdy, ale i ceny. Vyrovnávanie cien v ČR na úroveň priemerných cien v súčasných krajinách EU bude dohodovou záležitosťou.

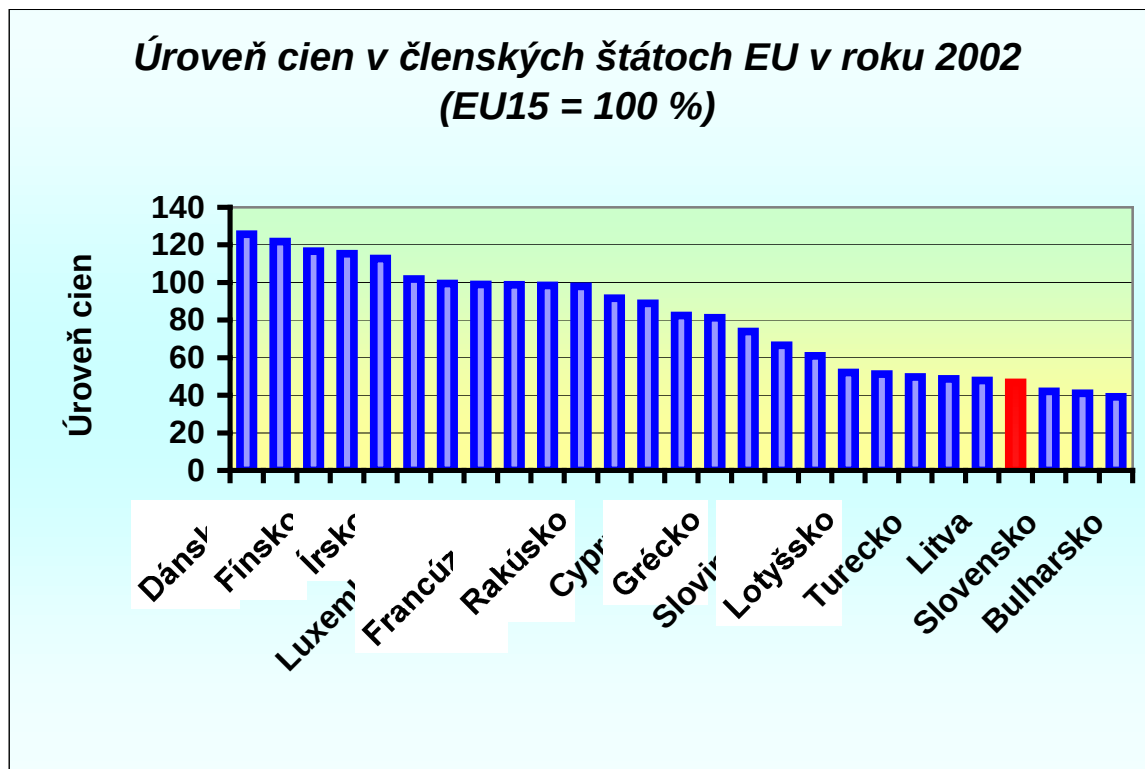
Následujúca tabuľka č. 6 a graf č. 8 ilustrujú skutočnosť, že úroveň cien v jednotlivých krajinách EU súvisí s výkonnosťou ich hospodárstva. Túto výkonnosť je možné najlepšie vyjadriť veľkosťou vytváraného HDP na osobu. Z grafu č. 8 je vidieť, že vyššia úroveň cien je v krajinách s výkonnejšou ekonomikou. V ČR sú však ceny relatívne nízke i vzhľadom k ich súčasnej hospodárskej úrovni. Priblíženie českých cien s priemernými cenami EU dôjde až vo vzdialenej perspektíve, nie skôr než sa výkonnosť našej ekonomiky dostane na úroveň výkonnosti členských štátov EU.

Tab. 6 Úroveň cien v členských štátoch

EU v roku 2002 (EU15=100 %)

Zdroj: [23] Spracovanie: vlastné

Krajina	EU15 = 100
<i>Dánsko</i>	125,7
<i>Švédsko</i>	121,7
<i>Fínsko</i>	116,7
<i>Veľká Británia</i>	115,3
<i>Írsko</i>	112,8
<i>Nemecko</i>	101,9
<i>Luxembursko</i>	99,4
<i>Holansko</i>	99,0
<i>Francúzsko</i>	98,8
<i>Belgicko</i>	98,4
<i>Rakúsko</i>	98,0
<i>Taliansko</i>	91,6
<i>Cyprus</i>	88,9
<i>Španielsko</i>	82,4
<i>Grécko</i>	81,3
<i>Portugalsko</i>	73,9
<i>Slovinsko</i>	66,6
<i>Poľsko</i>	60,9
<i>Lotyšsko</i>	52,1
<i>Estónsko</i>	51,2
<i>Turecko</i>	49,7
<i>Maďarsko</i>	48,7
<i>Litva</i>	47,9
Česká republika	46,9
<i>Slovensko</i>	42,0
<i>Rumunsko</i>	41,1
<i>Bulharsko</i>	39,2

Obr. 8 Úroveň cien v členských štátoch EU v roku 2002 (EU15 = 100 %)

Zdroj: [23] Spracovanie: vlastné

4 ŽIVOTNÁ ÚROVEŇ OBČANOV ČR

Obyvatelia Českej republiky si v súvislosti s prebehnutým vstupom republiky do Európskej únie často kladú otázku, ako sa táto historická zmena prejaví na ich životnej úrovni, či a ako sa zmenia ceny, mzdy a dôchodky, či sa im po vstupe do EU bude žiť lepšie, alebo sa budú musieť uskromniť. Hlavne príslušníci staršej generácie boli počas svojho života niekoľkokrát svedkami zmien a zvrátov, ktoré boli ohlasované ako začiatok cesty ku spravodlnosti a blahobytu, v mene ktorých stojí za to niečo obetovať. Skoro vždy to ale dopadlo celkom opačne. Nie je divu, že sa k nadchádzajúcim zmenám stavajú opatrne.

Málokdo pochybuje o výhodnosti členstva ČR v EU v dlhodobej perspektive, a to nielen z hľadiska životnej úrovne. Nie tak jednoznačné sú ale názory na vývoj životnej úrovne občanov ČR v období niekoľkých prvých rokov po vstupe do EU. Otázky, k akým zmenám dôjde v Českej republike po vstupe do EU, sú preto celkom oprávnené.

Český štát je postavený pred úlohu prípadné nepriaznivé vplyvy, spojené so vstupom do EU, minimalizovať a zmierniť ich dôsledky. Pokiaľ by sa to nepodarilo, nedá sa vylúčiť, že u niektorých špecifických skupín obyvateľstva by skutočne mohlo dôjsť k dočasnej stagnácii životnej úrovne.

Vstup do EU predstavuje jedinečnú, unikátnu príležitosť, akú ČR nikdy v minulosti nemala a ktorá sa nemusí v budúcnosti opakovať. Keby sme do EU nevstúpili, stali by sme sa izolovaným ostrovčekom uprostred rastúceho blahobytu okolitých štátov.

4.1 Možný reálny cenový šok a jeho ekonomické súvislosti

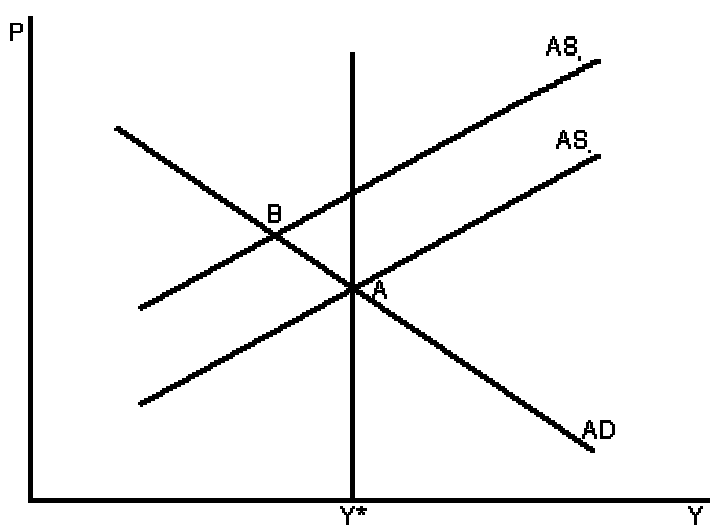
Argumentácia pre cenový šok po vstupe do EU spočíva v podstate na nasledujúcich skutočnostiach:

- ❖ Existuje rozdiel v úrovni reálnych cenových hladín. Podľa “Dlhodobej menovej stratégie” je reálna cenová hladina v ČR v súčasnosti na 50 % priemeru EU.
- ❖ Po vstupe do EU dôjde skokovo k vyššiemu prepojeniu trhov a ku zlepšeniu informácií o reálnych cenách tovaru a výrobných faktorov. To povedie ku skokovému priblíženiu reálnych cien.

Dlhodobá menová stratégia ďalej uvádza tieto štyri fakta:

1. Reálny cenový rozdiel vyplýva z relácií u neobchodovaných tovarov a služieb.
2. Rast reálnych cien u tohoto tovaru závisí na raste reálnych miezd.
3. Rast reálnych miezd závisí na raste produktivity.
4. Relácie reálnej cenovej hladiny voči zahraničí je zprostredkovaná menovým kurzom. [24]

Znázorníme teraz jednoduchú grafickú analýzu na obrázku č. 9.

Obr. 9 Reálny cenový šok

Zdroj: [24]

Reálny cenový šok posunuje krivku AS doľava hore. Nominálnym zhodnotením menového kurzu môžeme tomuto posunu zabrániť, ekonomika zostane v bode A. Pokiaľ k nominálnemu zhodnoteniu nedojde, ekonomika sa dostane do bodu B. Obe varianty by bolo možné rozoberať ďalej, hlavne vzhľadom k ich možným dopadom na platobnú bilanciu a reštrukturalizáciu ekonomiky.

Medzi krajinami EU pretrvávajú dlhodobo veľké rozdiely v reálnych cenových hladinách. To znamená i existenciu dlhodobo pretrvávajúcich veľkých rozdielov v reálnych cenách práce-reálnych mzdách.

Krajiny EU sú v situácii cenovej stability, niesú v nich veľké rozdiely vo zvyšovaní nominálnych miezd. V rámci EMU, alebo pevném kurzu voči euru, nieje možné vyrovnať reálne mzdy zmenou nominálneho menového kurzu. K vyrovnávaniu miezd teda môže

dôjsť iba pri vyššom raste produktivity práce v krajine s nižšou reálnou cenovou hladinou. Pokiaľ tento proces vôbec nastane bude veľmi pomalý.

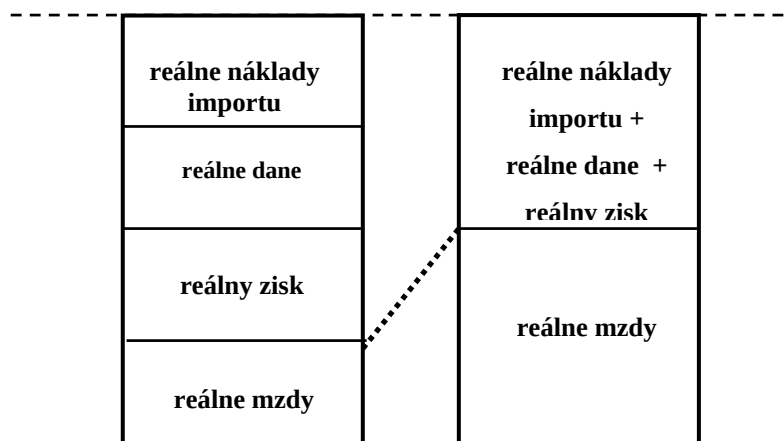
Česká ekonomika sa nevyvíja jednotne, je možné hovoriť o jej duálnom vývoji. Produktivita práce v prvom segmente (v niektorých firmách a niektorých verejných službách-školsťvo, veda) je na úrovni EU, produktivita práce v druhom segmente je omnoho nižšie. Pokiaľ budú mať zamestnanci v prvom segmente nižšiu reálnu mzdu než odpovedá EU, môžu reagovať presídlením alebo tým, že budú pracovať menej efektívne. Oboje povedie ku strátam národného dôchodku.

Ďalšie úvahy sa odvíjajú od analýzy rozdelenia reálneho produktu vytváraného vo firmách patriacich do prvého segmentu, analýzy príčin tohto rozdelenia a analýzy možností zvyšovania reálnych miezd.

Reálny produkt je rozdelený medzi reálne mzdy, reálny zisk, reálne dane a reálne náklady importu. Úlohou je zvýšiť skokovo (bez zvýšenia reálneho produktu) reálnu mzdu v prvom segmente. Je jasné, že to znamená snížiť v tomto segmente podiel reálneho dôchodku pripadajúci na reálny zisk, reálne dane a reálny import (obr. 10). [24]

4.1.1 Rozdelenie reálneho produktu a zvýšenie reálnych miezd

Reálny produkt

Obr. 10 Reálny produkt

Zdroj: [24]

Rýchle zvýšenie reálnej mzdy je v podmienkach cenovej stability možné iba nominálnym zhodnotením kurzu. Po vstupe do ERM II bude možnosť nominálneho zhodnotenia

menového kurzu obmedzená, po vstupe do EMU bude vylúčená. Táto skutočnosť by mala viesť k opatrnosti pri vstupe do ERM II, hlavne však k opatrnosti pri vstupe do EMU.

4.2 Inflácia

4.2.1 Posilovanie charakteristík nízkoinflačného prostredia v ČR

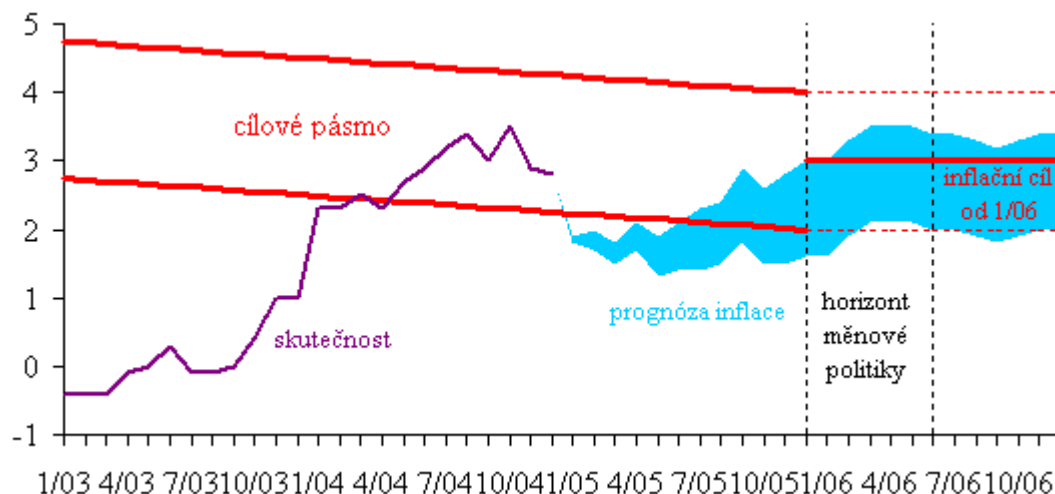
Celková inflácia sa v *druhej polovici roku 2000 a na začiatku roku 2001* pohybovala okolo **4 %**. I cez intenzívne cenové tlaky vyvolané v roku 2000 externým nákladovým šokom a neistotami o jeho sekundárnych dopadoch sa podarilo udržať infláciu i inflačné očakávanie na nízkej úrovni. *V rokoch 2002 a 2003* došlo v cieľovaní inflácie k výraznému poklesu medziročných cenových indexov a ku **zpomaleniu inflácie** na rádovo nižšiu úroveň. *V roku 2004* však došlo k opätovnému zvýšeniu inflácie a to na hodnotu **2,9**. *Predikcia inflácie ku koncu minulého roku naznačuje dosiahnutie hodnôt v dolnej polovici inflačného cieľa stanoveného v intervale 2–4 %*. Táto predikcia nieje v rozpore s makroekonomickým výhľadom ministerstva financií, ktoré rovnako predikuje dosiahnutú makroekonomickú stabilitu a pretrvávajúce nízkoinflačné prostredie. [25]

Cieľové pásmo

Priebežné cieľové pásmo pre medziročnú celkovú infláciu rovnomerne klesá z úrovne 3 až 5 % v januári 2002 na úroveň 2 až 4 % v decembri 2005. V marci 2004 ČNB stanovila v dostatočnom časovom predstihu taktiež inflačný cieľ pre obdobie od januára 2006 ako medziročný prírastok indexu spotrebiteľských cien (CPI) vo výške 3 %. Snahou ČNB bude, aby sa skutočná hodnota inflácie neodchyľovala od cieľa o viac než jeden percentný bod na obe strany. Inflačný cieľ bude platiť priebežne až do okamžiku, kedy ČR prijme jednotnú menu euro. Nevelký inflačný diferenciál medzi inflačným cieľom ČNB a úrovňou cenovej stability deklarovanej ECB odráža nutnosť dlhodobej reálnej konvergenie českej ekonomiky k priemeru eurozóny.

Otázkou je, či tento koridor poskytuje dostatočný priestor pre prispôsobovanie relatívnych cien. Výzkumy totiž preukázali, že ceny sú v Českej republike pomerne značne deformované, a to predovšetkým v dôsledku pretrvávajúcej štátnej regulácie niektorých trhov a štrukturálnych odlišností.

Prebiehajúce zmeny v relatívnych cenách (chleba vôči automobilu, nájomné voči nohavičiam apod.) však samy o sebe vytvárajú tlak na rast cenovej hladiny. To preto, že ceny sú z mnohých dôvodov rigidné smerom dole, prispôsobovanie tak môže prebiehať iba odlišnými tempami rastu jednotlivých cien. Táto prispôsobovacia cesta sama o sebe predstavuje inflačný tlak odhadovaný na 2–4 percenta ročne. [25]

Obr. 11 Cílové pásmo

Zdroj: [25]

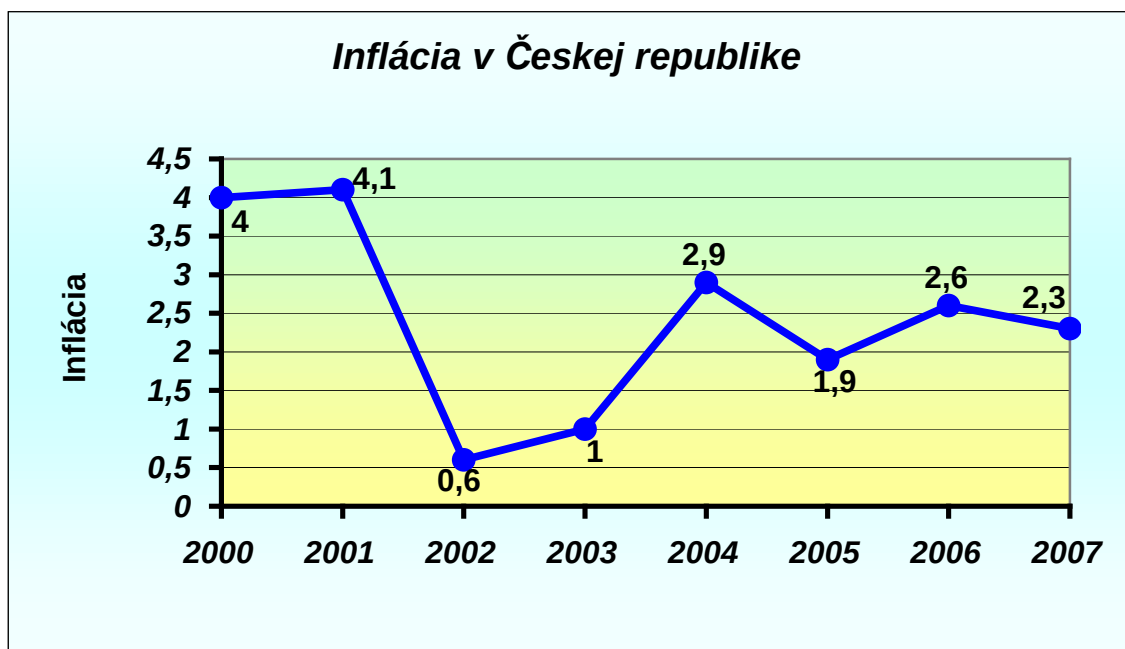
Inflácia v ČR

V dnešnej dobe sa Česká republika nachádzav nízkoinflačnom pásme, inflácia sa pohybuje na hodnote 1,9 %. Prognóza predikuje rast inflácie v roku 2006 na 2,6 % a v roku 2007 na 2,3 %, čo znamená mierne zvýšenie inflácie v porovnaní s aktuálnym rokom.

Tab. 7 Inflácia v ČR

Zdroj: [26] Spracovanie: vlastné

Rok	Inflácia
2000	4,0
2001	4,1
2002	0,6
2003	1,0
2004	2,9
2005	1,9
2006	2,6
2007	2,3

Obr. 12 Inflácia v ČR

Zdroj: [26] Spracovanie: vlastné

4.2.2 Inflácia v krajine najväčšieho konkurenta

Profil krajiny – Taliansko

Rok 2005

Rast HDP: 1,8 %

HDP: 1,83 bil. USD

Inflácia: 2,0 %

Obyvateľstvo: 58,1 mil.

HDP na obyvateľa: 31 410 USD

Medzi stranami vládnej koalície Silvia Berlusconiho narastá nevraživosť. Zmena v zložení vládnej väčšiny alebo predčasné voľby sú možnosťou približne v polovici roku 2005. Predčasné voľby by boli vyrovnaným zápasom, pričom stredolává opozícia, tiež rozdelená a nestabilná, by mohla tesne vyhrať. Vláda v roku 2005 pravdepodobne zavedie značné daňové zníženia na oživenie ekonomického rastu. Ak však bude spotrebiteľská dôvera obyvateľstva naďalej slabá, zníženie by skôr mohlo posilniť úspory ako spotrebu.

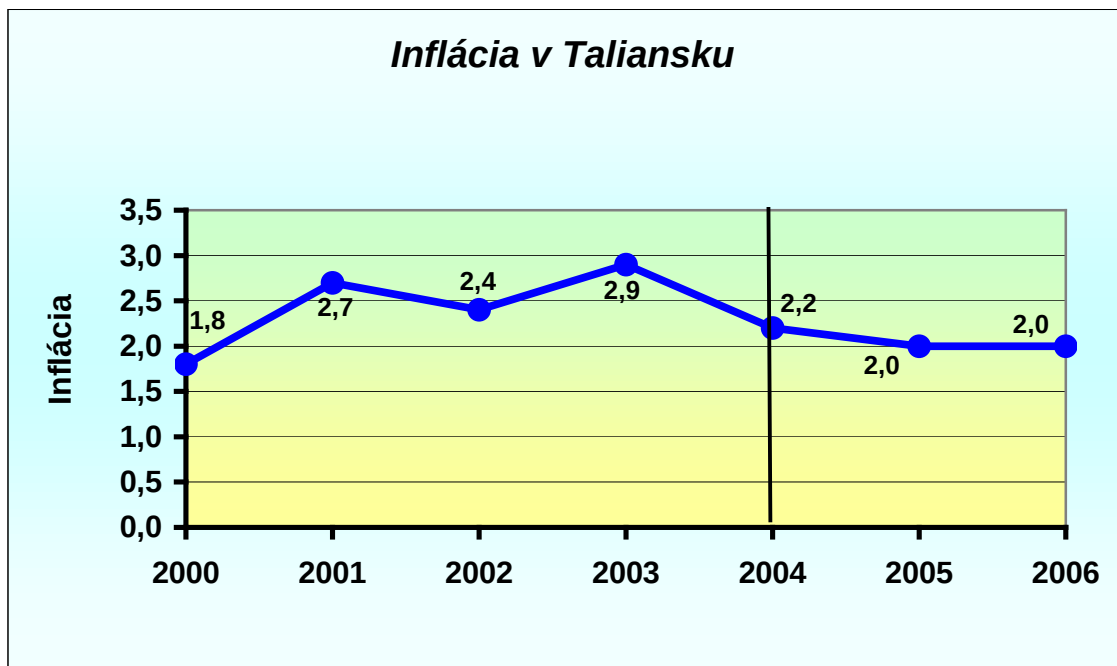
Pozor na: štátny majetok. Minister hospodárstva Domenico Siniscalco vyhlásil privatizáciu za prioritu a začal s návrhom na predaj až 20-percentného podielu štátneho energetického podniku Enel. [22]

Inflácia v Taliansku

Tab. 8 Inflácia v Taliansku

Zdroj: [27] Spracovanie: vlastné

Rok	Inflácia v Taliansku
2000	1,8
2001	2,7
2002	2,4
2003	2,9
2004	2,2
2005	2,0
2006	2,0

Obr. 13 Inflácia v Taliansku

Zdroj: [27] Spracovanie: vlastné

Najväčší konkurent – firma MOBILEX

Najväčším konkurentom firmy RIM s.r.o. z krajín Európskej únie je firma Mobilex z Talianska. Je to vyspelá spoločnosť s pevným a významným postavením nielen na talianskom trhu, a ktorá svoje výrobky dováža aj do Českej republiky. Ponúka výrobky rovnakého druhu ako RIM s.r.o., to znamená kancelárske stoličky i kancelársky nábytok a po vstupe Českej republiky do EU sa môže stať výraznou hrozbou pre RIM s.r.o.. V dnešnej dobe sa totižto plne otvára český trh pre všetky firmy z EU, ktoré majú záujem u nás obchodovať. A vďaka alebo kvôli cenovej konvergencii a plánovanému zvýšeniu cenovej hladiny až o 11 % do roku 2008, príde množstvo českých firiem a svoju najvýznamnejšiu konkurenčnú výhodu, a to o nízku cenu.

4.3 Mzdy a platy ČR

Rast miezd je podmienený rastom ekonomiky. Vstup Českej republiky do Európskej únie vytvoril podmienky pre lepšie využitie jej ekonomického potenciálu a pre urýchlenie ekonomického rastu. Začlenenie do jednotného vnútorného trhu a neskôr do európskej hospodárskej a menovej únie ďalej zlepši predpoklady pre rast obchodu so štátmi

Európskej únie a tretími štátmi, ktoré uzavreli s Európskou úniou hospodárske dohody. Ďalej sa zvýši príťažlivosť ČR pre zahraničných investorov. Dá sa očakávať, že bude pokračovať doterajší relatívne priaznivý ekonomický vývoj, že bude ďalej postupovať modernizácia českej ekonomickej základne, že sa zlepší podnikateľské prostredie a zvýši produktivita práce.

Rast produktivity práce v ČR je základným predpokladom pre rast miezd.

Tab. 9 Hodinová mzda

Zdroj: [23] Spracovanie: vlastné

Krajiny EU	Hodinová mzda
Dánsko	23,80
Luxembusko	20,40
Nemecko	20,10
Veľká Británia	19,40
Švédsko	19,00
Holansko	17,90
Belgicko	17,70
Fínsko	17,20
Rakúsko	17,10
Francúzsko	16,60
Taliansko	15,30
Cyprus	15,25
Írsko	14,70
Malta	13,90
Slovinsko	12,10
Španielsko	10,60
Grécko	7,70
Portugalsko	6,50
Česká republika	5,90
Maďarsko	5,80
Poľsko	5,20
Estónsko	4,30
Slovensko	4,07
Litva	3,62
Lotyšsko	3,02

Európska únia nepredpisuje členským štátom žiadnu konkrétnu úroveň miezd. Koordináciou hospodárskej politiky jednotlivých členských štátov ale vytvára lepšie podmienky pre ich ekonomický rozvoj.

4.3.1 Priemerná hrubá mesačná nominálna mzda

V roku 2004 dosiahla priemerná hrubá mesačná nominálna mzda výšku 17 996 Kč, v medziročnom zrovnaní činil prírastok 1 348 Kč.

Spotrebiteľské ceny sa zvýšili za uvedené obdobie o 2,8 %, pričom reálna mzda vzrástla o 3,7 %.

V podnikateľskej sfére sa zvýšila priemerná mzda o 1 162 Kč (6,9 %) na 18 116 Kč, reálna mzda vzrástla o 4,0 %. V nepodnikateľskej sfére sa priemerná mzda zvýšila o 961 Kč (5,7 %) na 17 761 Kč, reálna mzda vzrástla o 2,8 %.

Medziodvetvová mzdová diferenciácia sa v roku 2004 oproti roku 2003 nezmenila, variačný koeficient priemerných miezd (podľa oddielov OKEČ) činil 33,2 %.

Najnižší relatívny rast nominálnych miezd bol zaznamenaný v odvetviach (podľa sekcií OKEČ) zdravotná a sociálna starostlivosť, veterinárne činnosti (o 2,7 %), ubytovanie a stravovanie (o 4,8 %) a verejná správa a obrana, povinné sociálne zabezpečenie (o 5,2 %), najvyšší rast vykázalo odvetvie poľnohospodárstvo, myslivectvo, lesníctvo (o 9,3 %), zpracovateľský priemysel (o 7,5 %) a stavebníctvo (7,4 %). Najvyššia nominálna mzda (odvetvie finančného zprostredkovania) bola 2,7krát vyššia než nominálna mzda najnižšia (odvetvie ubytovania a stravovania).

Najvyšších priemerných miezd dlhodobo dosahujú firmy v medzinárodnom vlastníctve (22 540 Kč). Najnižšie mzdy sú naopak v subjektoch vlastnených družstvami (12 161 Kč). [28]

Priemerná hrubá nominálna mesačná mzda sa bude v roku 2008 pohybovať medzi 25–26 tisíc Kč a čistá mzda (bez dane z príjmu a povinných príspevkov) zhruba okolo 20 tisíc Kč. [23]

Rast miezd bude kompenzovať očakávané výkyvy vo vývoji hladiny spotrebiteľských cien v prvých rokoch po vstupe Českej republiky do Európskej únie, v spotrebe domácností a v celkovém životnej úrovni.

Následujúca tabuľka č. 10 zhŕňa odhadovaný vzťah medzi terajším a očakávaným rastom cien a rastom miezd v rokoch 2002–2008.

Tab. 10 Očakávaný rast cien a miezd

Zdroj: [23] Spracovanie: vlastné

Obdobie	2002 - 2005	2005 - 2008	2002 - 2008
Zvýšenie hladiny cien o	15 - 19 %	15 - 21 %	30 - 40 %
Zvýšenie nominálnej mzdy o	24 - 28 %	36 - 38 %	60 - 66 %
Zvýšenie reálnej mzdy	9 - 10 %	19 - 20 %	28 - 30 %

Z tabuľky je zrejmé, že v nasledujúcom období porastú mzdy v ČR rýchlejšie ako ceny. Tomu bude odpovedať i rast životnej úrovne. Hladina cien sa od roku 2005 do roku 2008 zvýši o 15 % až 21 %, čo bude od roku 2002 40 % nárast, pričom nominálna mzda sa od roku 2005 do roku 2008 zvýši o 36 % až 38 %, čo bude od roku 2002 až 60 % nárast. Z toho vyplýva, že zvýšenie nominálnej mzdy bude o 20 % vyššie ako zvýšenie cenovej hladiny.

Z dlhodobého výhľadu je možné predpokladať stabilizáciu cien, ďalší hospodársky rast a rast produktivity práce.

4.3.2 Rast priemerných mesačných miezd a platov

Európska únia nepredpisuje členským štátom ako vysoké mzdy by mali ich občania poberať. Neexistujú žiadne jednotné „európske“ mzdy. Úroveň miezd sa v každom členskom štáte vyvíja samostatne. Závisí na produktivite práce, výške a štruktúre daní, úrovni cien a na rade ďalších faktorov. Stále existujú značné rozdiely v úrovni miezd i medzi štátmi, ktoré sú už desiatky rokov členmi EU. V mnohých členských štátoch je rast platov v jednotlivých oboroch dohadovaný na zložitých jednaniach tripartity.

Taktiež v Českej republike sa po vstupe do Európskej únie mzdy vyvíjajú samostatne. Bude dochádzať k postupnému zblížovaniu ekonomík nových a pôvodných 15 členských štátov, čo sa bude premietiť vo výške miezd. V súlade s publikovanými analýzami je možné oprávnene očakávať, že rast hrubého domáceho produktu bude v nových členských štátoch EU rýchlejší ako v pôvodných štátoch EU 15. Súčasne s rastom HDP porastie produktivita práce a podniky budú vytvárať viacero finančných prostriedkov, ktoré budú môcť použiť ku zvyšovaniu platov a miezd.

Súčasne s rastom miezd porastú postupne i ceny, ktoré taktiež budú mať tendenciu približovať sa cenám obvyklým v EU. Rast cien bude ale za rastom primárnych platov zaostávať. Bude postupný, rozložený na dlhé obdobie.

Mzdy neporastú rovnako rýchlo vo všetkých profesiách a vo všetkých regiónoch. Je možné predpokladať, že pripojenie ČR k EU bude prínosom hlavne pre vysoko kvalifikovaných pracovníkov ovládajúcich cudie jazyky zamestnaných v perspektívnych alebo v exporte výkonných odvetviach.

S určitým oneskorením za príjmami tých najaktívnejších porastú aj mzdy väčšiny ostatných pracovníkov. Mzdy manuálnych pracovníkov porastú najskôr o niečo pomalšie.

Česká ekonomika sa stále viac a silnejšie bude musieť orientovať smerom k posilovaniu trendov a štruktúr, ktoré povedú k vyšším nárokom na kvalifikáciu pracovníkov, umožňujúce produkovať sofistikovanejšie a konkurencieschopnejšie výrobky a služby vytvárajúce potenciál vyššej produktivity práce. Hlavnou konkurenčnou výhodou by sa tak mala stať predovšetkým flexibilita, invencia a kvalifikácia pracovnej sily ale nie extrémne nízke mzdové náklady ako doteraz. Silnejšie sa taktiež prejaví roztváranie mzdových nožničiek medzi vysokoškolsky vzdelanými ľuďmi a zbytkom spoločnosti.

Firma RIM s.r.o. zamestnáva prevažne stredoškolsky a vysokoškolsky vzdelaných pracovníkov, u ktorých, ako je vidieť v tabuľke č. 11, v ktorej uvádzam príklady zvýšenia nominálnej hrubej mzdy z roku 2000 na rok 2008, dôjde k výraznejšiemu zvýšeniu nominálnej hrubej mzdy ako u ľudí vyučených alebo so základným vzdelaním.

Tab. 11 Nominálna hrubá mesačná mzda (v Kč)

Zdroj: [23] Spracovanie: vlastné

Vzdelanie	Rok 2000	Rok 2008
Základné	9 038	16 700
Vyučení	11 197	21 750
Stredoškolské	14 164	26 300
Vysokoškolské	22 258	43 750

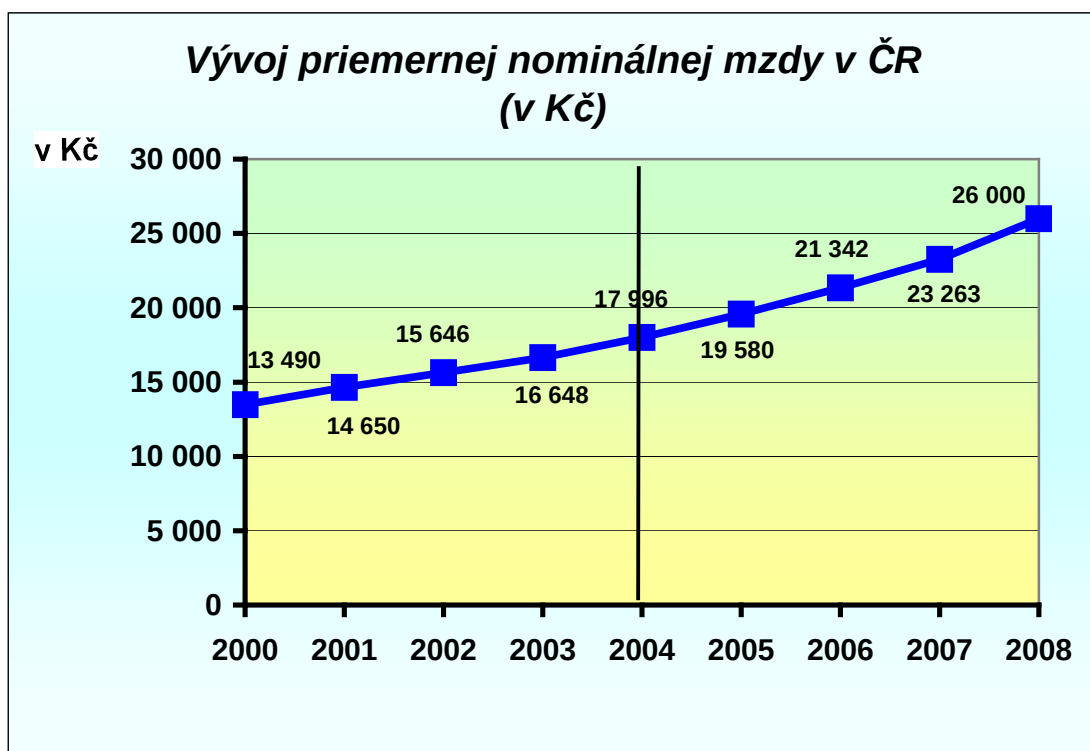
Následující tabulka č. 12 a graf č. 14 ilustrují rast priemernej mesačnej mzdy v ČR od roku 2000 do roku 2004 a následnú predikciu rastu miezd do roku 2008.

Tab. 12 Priemerná hrubá mesačná nominálna

mzda v ČR (v Kč)

Zdroj: [23] Spracovanie: vlastné

Rok	Priemerná hrubá mesačná nominálna mzda v ČR
2000	13 490
2001	14 650
2002	15 646
2003	16 648
2004	17 996
2005	19 580
2006	21 342
2007	23 263
2008	26 000

Obr. 14 Priemerná hrubá mesačná nominálna mzda v ČR (v Kč)

Zdroj: [23] Spracovanie: vlastné

Celkovo je možné konštatovať, že EU neurčuje členským štátom žiadnu úroveň výšky miezd. Veľkú pozornosť však venuje vytváraniu podmienok pre zvýšenie úrovne zamestnanosti a zabezpečenie rovnakých podmienok v prístupe na trh práce ženám a ďalším znevýhodneným skupinám obyvateľstva. O rýchlosti rastu miezd v Českej republike budeme rozhodovať sami. Rozhodujúca pri tom bude predovšetkým výkonnosť nášho hospodárstva.

Vstup ČR do EU sa uskutočnil v období relatívne priaznivých ekonomických podmienok pre ČR. Prejavuje sa to v súčasnom raste nominálnych i reálnych miezd. Je možné očakávať, že tento trend bude zachovaný a hospodárska situácia ČR sa bude i naďalej priaznivo vyvíjať.

4.4 Vyhodnotenie terajšej situácie

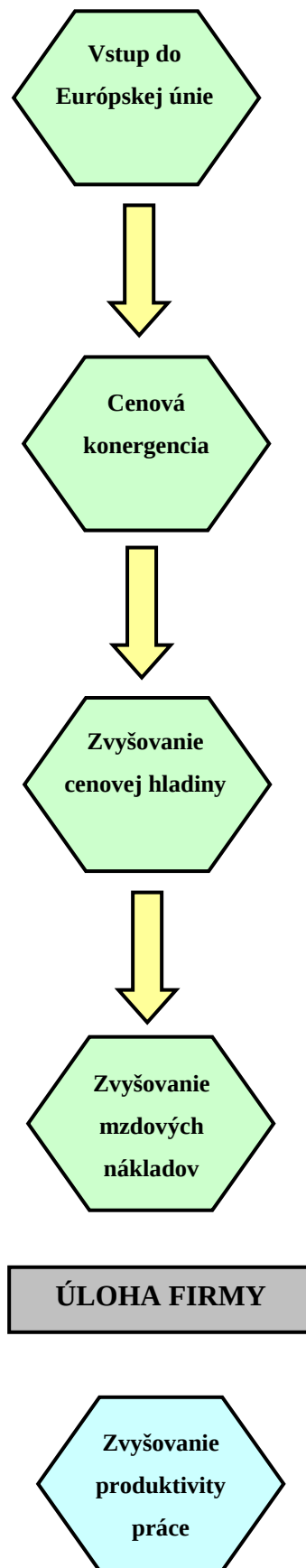
Kedy i my budeme platiť eurom, zostáva stále otázne, ale už dnes je isté, že Česká republika, ako člen EU, nemôže trvalo zostať mimo eurozónu. Zavedenie eura u nás je preto len otázkou času. Česko musí najskôr prejsť hospodárskou konvergenciou ku krajinám eurozóny (aspoň čiastočnou) a až potom začať využívať všetkých výhod eura.

Po podrobnej analýze dnešnej situácie v Českej republike voči Európskej únii som dospela k záveru, že jav nazývaný cenová konvergencia prebiehal v našej krajine už pred jej vstupom do EU. Nedošlo k nemu zo dňa na deň a ani zmeny ktoré následne nastali nepôsobili skokovito. Je to pomalý proces približovania sa ekonomiky českej a európskej na základe plnenia určitých pravidiel. Na počátku ekonomické transformácie dosahovala cenová hladina v ČR približne 23 % priemernej cenovej hladiny v EU. Na konci roku 2001 to už bolo 44 % a v dnešnej dobe sa cenová úroveň pohybuje na úrovni **51,5 %** cenovej úrovne EU, pričom životná úroveň dosahuje až **62,5 %** EU. Predpokladá sa, že ku ustáleniu stavu (nárast o 11 %) a vyrovnaniu týchto dvoch úrovní by malo dôjsť približne v roku 2008.

Desať percentný nárast bude mať ,ako som už spomínala, vplyv na zvýšenie mzdových nákladov z dôvodu zachovania životnej úrovne. Následne sa tým pádom zvýši aj hodnota inflácie firmy RIM s.r.o., a tým pádom dôjde aj k výraznejšiemu zvýšeniu primernej ceny výrobkov.

5 DOPAD CENOVEJ KONVERGENCIE NA FIRMU RIM S.R.O.

Predstavme si, že sme vlastníkom podniku a vedeli by sme, že v blížiacom sa období určite dôjde z dôvodu pristúpenia Českej republiky do Európskej únie, plánovanému vstupu do EMU a následnému prijatiu jednotnej meny, k cenovej konvergencii, ktorá prebehne cez zmeny kurzové aj inflačné. Ako by sme sa k tomuto faktu postavili? Ako sa má zmeniť, alebo akou cestou sa má uberať cenová stratégia firmy, aby dokázala odolávať tomuto prichádzajúcemu náporu a nestratiť v porovnaní so zahraničnými konkurentkami svoju najväčšiu konkurenčnú výhodu – pomerne nízku a prijateľnú cenu výrobku. Obecné je veľmi obtiažné vyriešiť dopad cenovej konvergenencie na malé a stredné podniky. Pokiaľ ide o firmy, tak pre ne je dôležité to, že z hľadiska konvergenencie bude dochádzať k postupnému rastu miezd vyjadrených v korunách alebo v eurách. ***Bez ohľadu na to, či konvergencia cenových hladín prebieha prostredníctvom inflácie alebo menového kurzu, porastú mzdové náklady na pracovníka. Pokiaľ nebude dostatočne rásť produktivita práce vo firme, porastú jednotkové mzdové náklady (tj. mzdové náklady na jednotku výroby).*** Potom už je to pre jednotlivé odvetvia a firmy rôzne. Niektoré firmy to zabije, lebo nebudú schopné sa tomu prispôbiť. Niektoré budú zvyšovať produktivitu, meniť výrobný sortiment a ostatné veci tak, aby bolo podnikanie ziskové. A v niektorých odvetviach to vadit nemusí, lebo jednotkové mzdové náklady sú stále veľmi vzdialené od podobných odvetví v zahraničí alebo nie sú až tak dôležité.

Obr. 15 Proces od vstupu ČR do EU po produktivitu práce v RIM s.r.o.

5.1 Cesta k úspěchu

Firma se musí na očekávanú situáciu pripraviť. Od vstupu do Európskej únie začala využívať podnikateľskej slobody EU, riadiť sa jej predpismi, potýkať sa s konkurenciou jednotného trhu i unijnej byrokracie. Podľa hesla „Šťastie praje pripraveným“ bude mať firma väčšie šance, ak unijný trh nepodcenia. Jeho súčasťou nie sú len veľkí hráči, ale i docela malé podničky. Pokúsím sa zhrnúť aspoň základné zmeny, ako na ne upozorňujú European Consulting Institute a Český štatistický úrad. Jedno majú očakávané zmeny spoločné - budú niečo stáť. Západoeurópska konkurencia získa jednoduchú možnosť zaútočiť na to, že cenovú konkurencieschopnosť získavajú niektoré tuzemské firmy tiež nedokonalým dodržovaním harmonizovaných predpisov. Na Česko sa začne vzťahovať kontrolná a penalizačná pravomoc orgánov Európskej únie. A tie nebudú mať pochopenie pre českú "kreativitu" vo výklade práva. Platenie európskej pokuty potom nieje len niečo, čo urobí nepríjemný prievan v peňaženke, pre menšiu firmu to môže byť otázka života či smrti.

Firma RIM s.r.o. musí počítať s tým, že výroba v tuzemsku bude i na konci desaťročia lacnejšia než v Nemecku alebo Veľkej Británii. Pokiaľ by český hrubý domáci produkt rástol rovnakým tempom ako v týchto krajinách, neznižoval by sa terajší rozdiel v cenách a mzdách. Pravdepodobnejšia je ale postupná cenová a mzdová konvergencia Česka k priemeru Európskej únie. V Portugalsku sa za desať rokov členstva v Únii zdvihla cenová hladina o 24 percentných bodov a mzdová ešte viacej. Česko teraz dosahuje zhruba úroveň cien a miezd Portugalska v dobe jeho vstupu do Európskej únie. Pokiaľ by sa vydalo rovnakou cestou ako Portugalci, ceny by do konca desaťročia vzrástli z dnešných zhruba 50 percent súčasného priemeru Európskej únie približne na 75 až 80 percent. Náklady na pracovnú silu by z terajšej jednej pätiny stúpili na polovicu dnešného priemeru Európskej únie.

Firma RIM s.r.o. sa bude musieť zamerať na kvalitu, trvalú inováciu svojho výrobku či služby, komplexnosť alebo adaptabilitu svojej ponuky, prepracovaným image a zákazníckym servisom. Jedine potom budú môcť svojim zamestnancom vyplácať mzdy, ktoré im umožnia zrovnateľnú životnú úroveň s ich susedmi v štátoch Európskej únie.

Akákoľvek väčšia príprava firmy na vstup do Európskej únie sa môže niekomu zdať ako zbytočné mrhanie času. Opak je ale pravdou.

Je pravda, že môže existovať natoľko špecifický druh podnikania, ktorý bude nástraham spojeným súčasťou na jednotnom vnútornom trhu Únie ušetrený. Na druhej strane to môže byť len a len falošná predstava a až sa objaví problém, bude možno už neskoro.

Nejde len o to, že danú firmu môže na trhu ľahko a rýchlo nahradiť konkurencia, ale taktiež o to, že zmena situácie na domácom trhu môže negatívne pôsobiť na jej podnikanie, čo znamená, že sa firma zničí sama.

Dôležitým predpokladom pre dobrú prognózu podnikania v EU je vedieť, či je ponúkaný výrobok (alebo služba) ľahko nahraditeľný.

Podnikanie môže ďalej ovplyvniť pozície smerom k dodávateľom alebo odberateľom. Firma v postavení dodávateľa sa nachádzajú oproti výrobcovi vo výhode, pokiaľ sú silnejší a koncentrovanejší než výrobcovia. Ich výhoda môže taktiež prameniť zo skutočnosti, že dodávajú špecializovaný výrobok, ktorý nie je jednoduché nahradiť (kúpiť inde).

V pozícií odberateľa bude vo výhode predovšetkým vtedy, keď výrobcovia ponúkajú bežný, ľahko nahraditeľný produkt, ktorý nebude problém nahradiť niečím iným.

V súkromnej firme ako je RIM s.r.o. sa bude rast zárobku odvíjať predovšetkým od výkonnosti celej firmy.

Jedno je však isté. Priemerné zvýšenie miezd bude vyššie, než rast spotrebiteľských cien. To znamená, že domácnosti zamestnancov si budú môcť tento rok zo svojích pracovných príjmov zaobstaráť vracej tovaru a služieb než minulý rok, inými slovami povedané, ich *reálna kúpna sila vzrastie zhruba o 4,5 %*.

5.2 Dva pohľady na zvyšovanie sa priemernej ceny výrobku vo firme RIM s.r.o.

Na zvyšovanie priemernej ceny výrobku firmy RIM s.r.o. budú mať výrazný vplyv dva aspekty. Zvyšovanie cenovej úrovne a miezd v Českej republike. Pozrime sa na tento problém z oboch pohľadov.

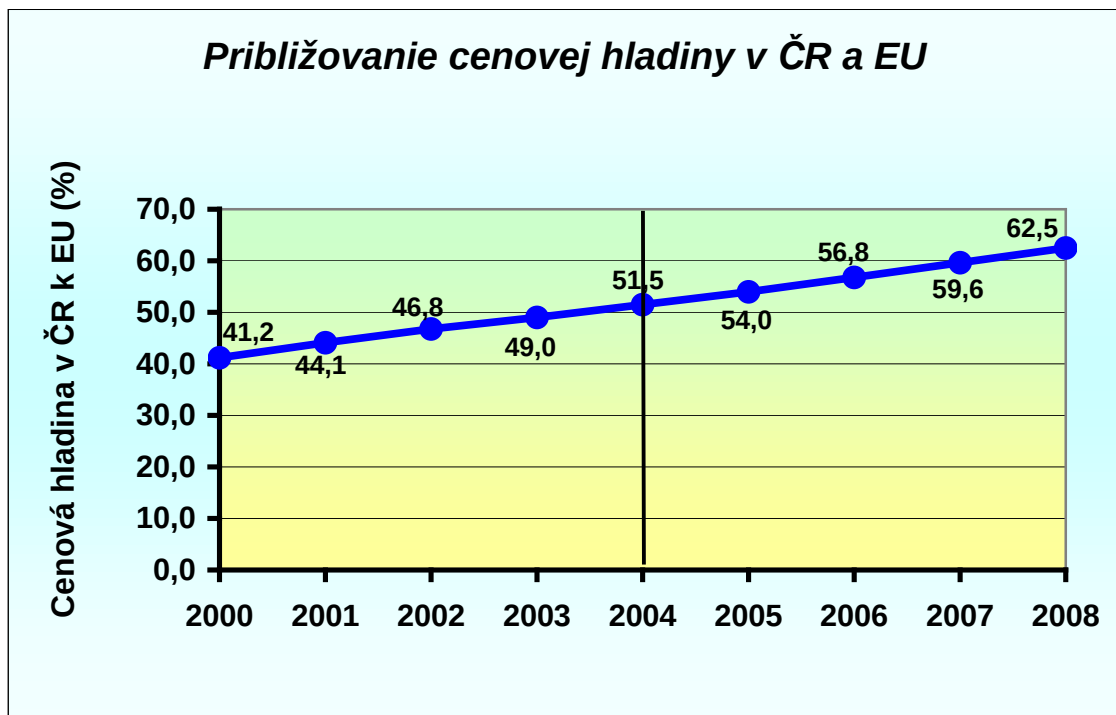
5.2.1 Prvý pohľad: Zvyšovanie priemernej ceny výrobu na základe približovania sa cenovej hladiny v ČR k EU

Z tabuľky č. 13 a grafu č. 16 je zrejmé, že v dnešnej dobe, tak ako som už spomínala, sa cenová hladina pohybuje okolo 51,5 % hladiny EU. Predikcie uvádzajú, že do roku 2008 by sa mala táto cenová hladina vyšplhať až na 62,5 % a dosiahnúť tak rovnakej hodnoty ako životnej úrovne v ČR oproti EU. To znamená, že podľa tabuľky by malo do roku 2008 dôjsť približne až k 11 % nárastu cenovej hladiny.

Tab. 13 Cenová hladina v ČR

Zdroj: [23] Spracovanie: vlastné

Rok	Približovanie cenovej hladiny v ČR a EU
2000	41,2
2001	44,1
2002	46,8
2003	49,0
2004	51,5
2005	54,0
2006	56,8
2007	59,6
2008	62,5

Obr. 16 Cenová hladina v ČR

Zdroj: [23] Spracovanie: vlastné

Na základe tejto predikcie je možné predpokladať, akým tempom sa bude do roku 2008 zvyšovať priemerná cena výrobku RIM s.r.o.. A z údajov známych o výške priemernej ceny výrobku z roku 2003 a 2004 je možné jednoduchým výpočtom predikovať každoročnú výšku ceny až do roku 2008.

Priemerná cena výrobku firmy RIM s.r.o.

A čo to vlastne je tá priemerná cena výrobku? K určeniu jej hodnoty vychádzala firma RIM s.r.o. z predajného koša výrobkov, jednotlivo za každý rok, od roku 2000 do roku 2004. V predajnom koši výrobkov sa nachádzajú zástupcovia jednotlivých druhov výrobkov firmy RIM s.r.o., pričom tento kôš je zhodný s košom talianskej firmy Mobilex. A vďaka ich zhodnosti ich môžeme navzájom porovnávať, z čoho vyplýva, že môžeme porovnať priemernú cenu v RIM s.r.o. s priemernou cenou výrobku firmy Mobilex.

Výpočet ceny výrobku firmy RIM s.r.o. – predikcia

V následujúcim výpočte som pre zrovnanie použila oba dostupné roky (2003, 2004).

Tab. 14 Priemerná cena výrobku firmy RIM s.r.o.

Zdroj: RIM s.r.o. Spracovanie: vlastné

Rok	Priemerná cena výrobku firmy RIM s.r.o. (v Kč)
2000	2 920
2001	2 995
2002	3 075
2003	3 162
2004	3 253

A: Východzí rok = 2003

2005

$$\emptyset 3\,162 = 49\%$$

$$\emptyset x = 54\%$$

$$x : 3\,162 = 54 : 49$$

$$49x = 3\,162 * 54$$

$$\underline{\underline{x = 3\,485}}$$

2006

$$\emptyset 3\,162 = 49\%$$

$$\emptyset x = 56,8\%$$

$$x : 3\,162 = 56,8 : 49$$

$$49x = 3\,162 * 56,8$$

$$\underline{\underline{x = 3\,665}}$$

2007

$$\emptyset 3\,162 = 49\%$$

$$\emptyset x = 59,6\%$$

$$x : 3\,162 = 59,6 : 49$$

$$49x = 3\,162 * 59,6$$

$$\underline{\underline{x = 3\,846}}$$

2008

$$\emptyset 3\,162 = 49\%$$

$$\emptyset x = 62,5\%$$

$$x : 3\,162 = 62,5 : 49$$

$$49x = 3\,162 * 62,5$$

$$\underline{\underline{x = 4\,033}}$$

B: Východzí rok = 2004**2005**

$$\emptyset 3\,253 = 51,5\%$$

$$\emptyset x = 54\%$$

$$x : 3\,253 = 54 : 51,5$$

$$51,5x = 3\,253 * 54$$

$$\underline{\underline{x = 3\,411}}$$

2006

$$\emptyset 3\,253 = 51,5\%$$

$$\emptyset x = 56,8\%$$

$$x : 3\,253 = 56,8 : 51,5$$

$$51,5x = 3\,253 * 56,8$$

$$\underline{\underline{x = 3\,588}}$$

2007

$$\bar{c} = 3\,253 = 51,5 \%$$

$$\bar{c}_x = 59,6 \%$$

$$x : 3\,253 = 59,6 : 51,5$$

$$51,5x = 3\,253 * 59,6$$

$$\underline{x = 3\,765}$$

2008

$$\bar{c} = 3\,253 = 51,5 \%$$

$$\bar{c}_x = 62,5 \%$$

$$x : 3\,253 = 62,5 : 49$$

$$51,5x = 3\,253 * 62,5$$

$$\underline{x = 3\,949}$$

Ako je možné vidieť z výsledkov, hodnoty priemernej ceny výrobku firmy RIM s.r.o. sa pri použití hodnoty z roku 2003 líšia od roku 2004. Rozdiel nie je až tak markantný, ale predsa je. A preto som sa rozhodla, ďalej počítať už len s výsledkami za rok 2004, ktorý je z hľadiska aktuálnosti pre analýzu prijateľnejší a presnejší.

Následne porovnáme ceny dvoch konkurenčných firiem za rok 2004. Priemerná cena výrobku v talianskej firme Mobilex je približne o 20 % vyššia ako vo firme RIM s.r.o., čo pre ňu v dnešnej dobe znamená možnosť využívať cenovej konkurenčnej výhody. Vďaka výrazne nižšej cene výrobku RIM s.r.o. dokáže bez problémov konkurovať firme talianskej a udržať si významné postavenie na trhu. Pozrime sa však, čo sa bude diať v nasledujúcich rokoch pri čakávanej cenovej konvergencii.

Rok 2004: $\bar{c}$ cena RIM s.r.o. (Česká republika) = **3 253 Kč**

$$\bar{c}_x \text{ cena Mobilex (Taliansko)} = \underline{\text{o } 20 \% \text{ vyššia}} = \mathbf{3\,904 \text{ Kč}}$$

Pri priemernej cene za výrobok 3 253 Kč je firma RIM s.r.o. schopná bez sebemenších problémov v dnešnej dobe firme Mobilex konkurovať.

Predpoklad: Inflácia v Taliansku bude od roku 2005 do roku 2008 udržateľná na hodnote terajšej predikcie 2 %.

Pri výpočte očakávaného nárastu priemernej ceny vo firme Mobilex využijeme 2 % predikcie inflácie v Taliansku.

Tab. 15 Rast priemernej ceny výrobku firmy Mobilex

Zdroj: RIM s.r.o. Spracovanie: vlastné

2004	2005	2006	2007	2008
3 904	3 982	4 062	4 143	4 226

Zistila som, že v roku 2008 sa očakáva priemerná cena výrobku vyšplhá približne na 4 226 Kč. V predchádzajúcom výpočte rastu priemernej ceny výrobku firmy RIM s.r.o. som zistila, že rastie rýchlejším tempom ako priemerná cena výrobku v talianskej firme Mobilex. Pre českú firmu to do budúcnosti znamená znižovanie 20 % rozdielu medzi jej a talianskymi cenami výrobku. Do roku 2008 by síce nemalo dôjsť k situácii, kedy by cena českého výrobku bola vyššia ako talianskeho, ale 20 % rozdiel **sa zmenší až o 13 %**, čo je obrovský pokles a bude len otázkou času, keby stratí firma RIM s.r.o. svoju cenovú konkurenčnú výhodu. Na jej miesto začne tlačiť zahraničný konkurent

B: $4\,226 - 3\,949 = \underline{277}$

Pri použití roku 2004 ako východiskového pre výpočet predikcie ceny, je v roku 2008 cena výrobku firmy Mobilex je o **7,00 %** väčšia ako cena výrobku firmy RIM s.r.o..

Tab. 16 Priemerná cena výrobku firmy RIM s.r.o.

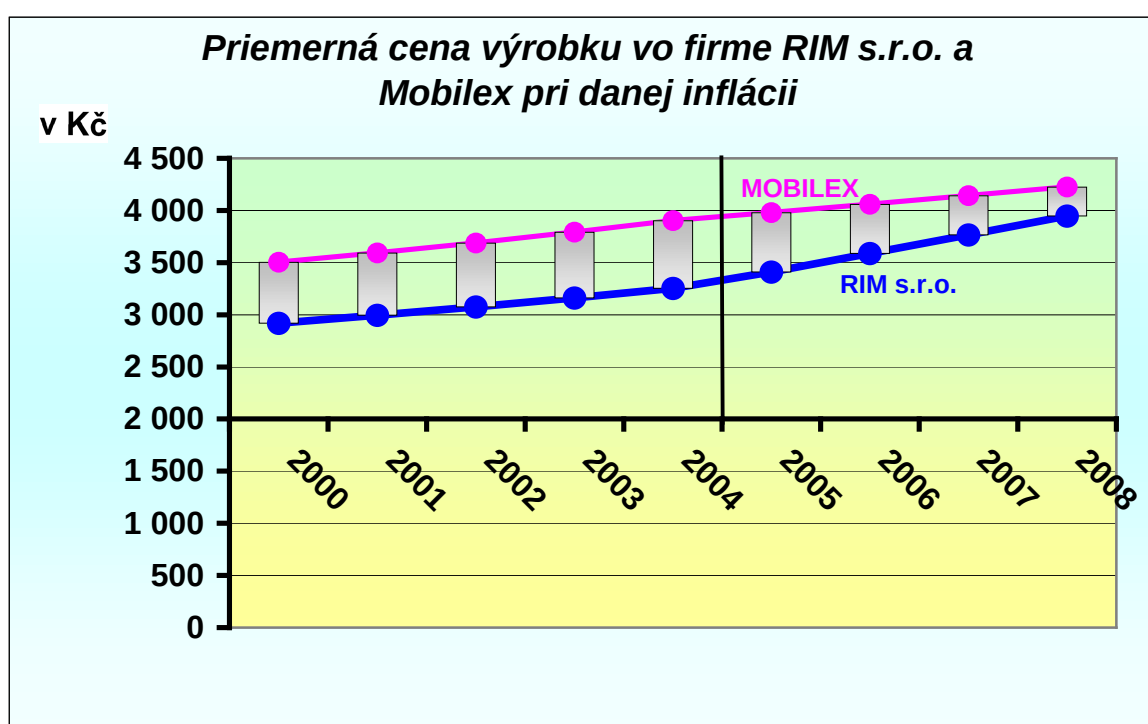
Zdroj: RIM s.r.o. Spracovanie: vlastné

Rok	Priemerná cena výrobku firmy RIM s.r.o. (v Kč)
2000	2 920
2001	2 995
2002	3 075
2003	3 162
2004	3 253
2005	3 411
2006	3 588
2007	3 765
2008	3 949

Tab. 17 Priemerná cena výrobku firmy Mobilex

Zdroj: RIM s.r.o. Spracovanie: vlastné

Rok	Priemerná cena výrobku firmy Mobilex (v Kč)
2000	3 504
2001	3 594
2002	3 690
2003	3 795
2004	3 904
2005	3 982
2006	4 062
2007	4 143
2008	4 226

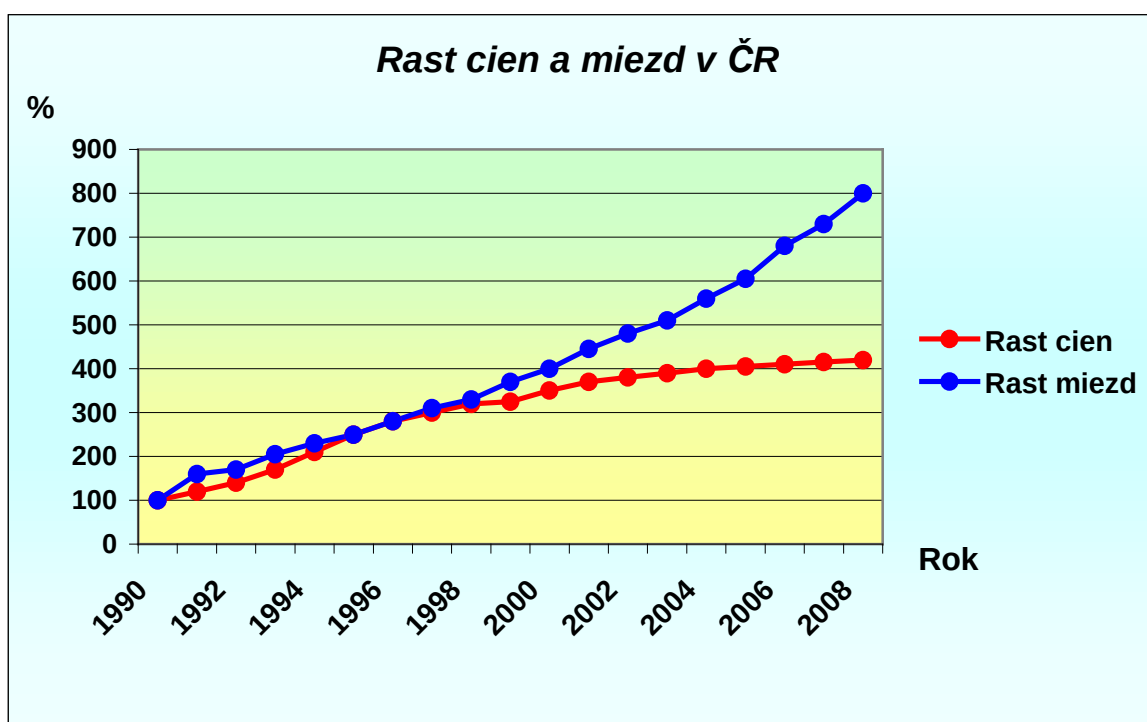

Obr. 17 Priemerná cena výrobku vo firme RIM s.ro. a Mobilex pri danej inflácii

Zdroj: RIM s.r.o. Spracovanie: vlastné

Na grafe č. 17 je znázornený rast ceny od roku 2000 do roku 2008 v českej firme RIM s.r.o. a talianskej firme Mobilex. Je vidieť ako sa každoročne znižuje cenový rozdiel oboch firiem. Aj keď v roku 2004 boli ceny vo firme RIM s.r.o. až o 20 % nižšie, síce ponúkajú samozrejme rovnakú kvalitu i služby a záručný i pozáručný servis, do roku 2008 by sa mal 20percentný rozdiel zmenšiť až o 13 % na úroveň 7 %. To výrazne ohrozí

postavení firmy nacházející se už, nejen na českém trhu, ale aj trhu evropském. Dostane se do pozice, v které bude více zranitelná a její budoucnost bude záviset od toho ako si dokáže s tímto náporom poradit. Zvyšovanie cenovej hladiny, a tým priemernej ceny výrobku, zapríčiní, že sa firma stane nedostatočne atraktívnou pre odberateľov. Zároveň s týmto problémom, sa bude potýkať so zvyšujúcou sa priemernou nominálnou mzdou, to znamená so zvyšujúcou sa nákladovou položkou. A keďže sa na tvorbe ceny podieľajú náklady + zisk, začarovaným kruhom sa opäť dostávame do bodu cenovej úrovne (priemernej ceny výrobku), ktorá sa v závislosti so zvyšujúcimi sa mzdovými nákladmi bude automaticky zvyšovať, aby firma bola schopná ich všetky nielen pokryť, ale aj vykázat dostatočný zisk.

Obr. 18 Rast cien a miezd v ČR

Zdroj: [23] Spracovanie: vlastné

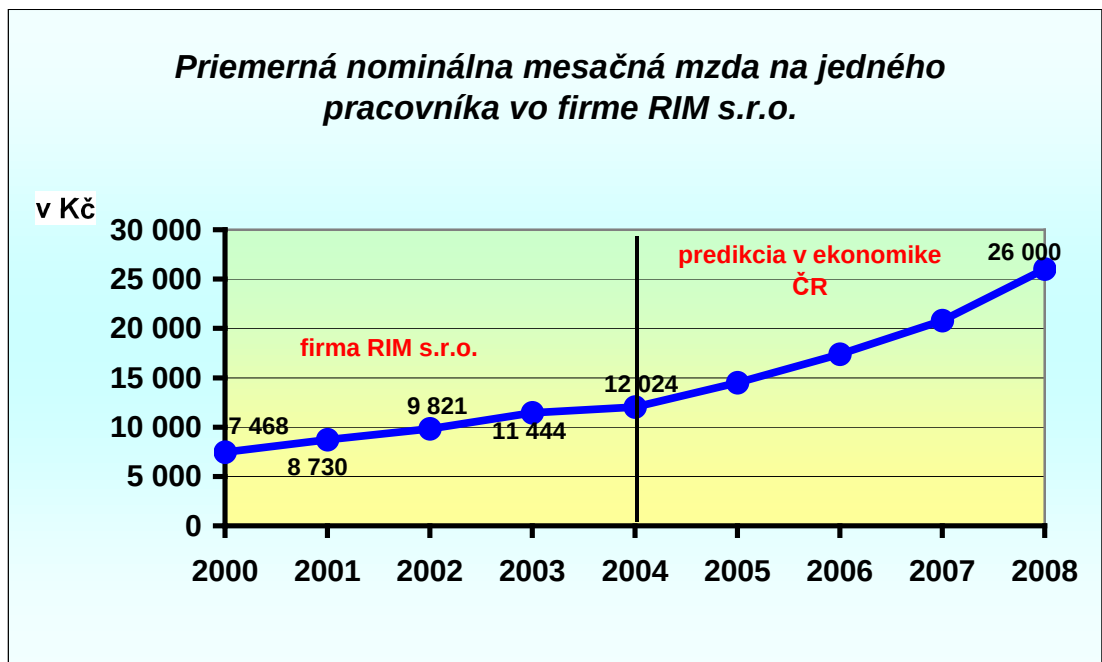
Keďže je cenová úroveň v ČR v dnešnej dobe zhruba na spomínanej úrovni úrovni 51,5 % priemernej cenovej úrovne v EU, musí v ďalších rokoch dôjsť k jej zvýšeniu. Cenové úrovne sa budú v nasledujúcich rokoch zblížovať. Celkom sa ceny v budúcich štyroch

rokokoch zvýšia o cca 40 až 45 %. Vyšší nárast zaznamenajú ceny potravín v dôsledku zapojenia ČR do spoločnej poľnohospodárskej politiky EÚ.

5.2.2 Druhý pohľad: Zvyšovanie priemernej ceny výrobku na základe zvyšovania sa priemernej nominálnej mzdy v ČR

Čo je však pre analýzu mojej diplomovej práce a konkrétne projektu dôležité, je fakt, že v súlade s rastom cien sa budú zvyšovať i príjmové kategórie – mzdy, dôchodky, sociálne dávky. V akom pomere k rastu cien je otázkou vládnej politiky. Všeobecne sa predpokladá, a graf č. 18 to aj znázorňuje, že mzdy porastú výrazne rýchlejšie než ceny. Životná úroveň občana sa v krátkom období dramaticky nezmení, v dlhšom časovom období dôjde ku zbližovaniu životnej úrovne s EÚ, teda ku zvýšeniu životnej úrovne.

A čo z toho vyplýva pre firmu RIM s.r.o.? Po vstupe Českej republiky do Európskej únie firmy v ČR nepriaznivo pocítili nárast zahraničnej konkurencie na domácom trhu. Pred podniky tak vyvstáva nutnosť znižovať ceny produkcie, aby si zachovali priazeň kupujúcich. Na druhej strane sa však očakáva výrazný nárast mzdových nákladov do roku 2008. Ako je možné vidieť na grafe č. 19, v roku 2008 by sa mala nominálna mesačná mzda pohybovať okolo 26 000 Kč, čo je oproti hodnote 12 024 Kč v roku 2004 vyše 100 % nárast. Zvyšovanie mzdových nákladov, a tým pádom aj celkových nákladov firmy, v konečnom dôsledku negatívne ovplyvní ročný obrát a pozíciu firmy RIM s.r.o. na trhu.

Obr. 19 Priemerná nominálna mesačná mzda na jedného pracovníka vo firme

Rim s.r.o.

Zdroj: RIM s.r.o. Spracovanie: vlastné

Podiel mzdových nákladov na celkových nákladoch

Podiel mzdových nákladov na celkových nákladoch sa každoročne pohybuje okolo 10 % - 11 %. V posledných rokoch zaznamenal miernu klesajúcu tendenciu.

Tab. 18 Podiel mzdových nákladov

na celkových nákladoch

Zdroj: RIM s.r.o. Spracovanie: vlastné

Rok	Mzdové/celkové náklady
2000	9,6%
2001	11,3%
2002	12,2%
2003	11,2%
2004	10,3%

Pre svoju analýzu a výpočty si stanovím v prvom rade predpoklady, na základe ktorých presne definujem a obmedzím prostredie, v ktorom budem pracovať.

Predpoklad: *Predpokladám, že do roku 2008 bude počet zamestnancov vo firme RIM s.r.o. stále 62.*

Predpoklad: *Predpokladám, že tempo rastu priemernej nominálnej mzdy vo firme RIM s.r.o. od roku 2005 do roku 2008 bude kopírovať tempo rastu priemernej nominálnej mzdy v ČR od roku 2005 do roku 2008.*

Mzdové náklady = Priemerná nominálna mzda v RIM s.r.o. * 12 (mesiacov)
* 62 (zamestnancov)

Tab. 19 Výpočet priemernej nominálnej mzdy vo firme RIM s.r.o.

Rok	Počet zamestnancov	Priemerná nominálna mzda v ČR	Tempo rastu v ČR (%)	Tempo rastu v RIM s.r.o. (%)	Priemerná nominálna mzda v RIM s.r.o.
2000	49	13 490	x		12 700
2001	51	14 650	8,6		14 260
2002	53	15 646	9,7		15 440
2003	53	16 648	6,4		14 390
2004	62	17 996	8,1		16 160
2005	62	19 580	8,8	8,8	17 582
2006	62	21 342	9,0	9,0	19 164
2007	62	23 263	9,0	9,0	20 889
2008	62	26 000	11,8	11,8	23 354

Predpoklad: *Od roku 2000 do roku 2004 tvorili mzdové náklady priemerne 11 % celkových nákladov. Predpokladám, že sa táto hodnota zachová aj do roku 2008.*

Výpočet CELKOVÝCH NÁKLADOV

$$0,11 = MN / CN$$

MN=mzdové náklady

$$CN = MN / 0,11$$

CN=celkové náklady

Predpoklad: *Predpokladám, že tempo rastu priemernej ceny výrobku firmy RIM s.r.o. od roku 2005 do roku 2008 bude kopírovať tempo rastu celkových nákladov.*

Predpoklad: *Predpokladám, že percento zisku v cene (cena=celkové náklady + zisk) bude každoročne nemenné.*

Tab. 20 Výpočet priemernej ceny výrobku firmy RIM s.r.o.

Rok	Mzdové náklady (v tis. Kč)	Pomer mzdových nakladov ku celkovým (v %)	Celkové náklady (v tis Kč)	Tempo rastu celkových nakladov (v %)	Tempo rastu ceny	Priemerná cena výrobku firmy RIM s.r.o.
2000	7 468	11	77 254			2 920
2001	8 730		77 024			2 995
2002	9 821		80 230			3 075
2003	11 444		102 081			3 162
2004	12 024		116 122			3 253
2005	13 081	11	118 919	2,4	2,4	3 331
2006	14 258	11	129 619	9,0	9,0	3 631
2007	15 542	11	141 291	9,0	9,0	3 958
2008	17 376	11	157 964	11,8	11,8	4 425

Tab. 21 Priemerná cena výrobku firmy Rim s.r.o.

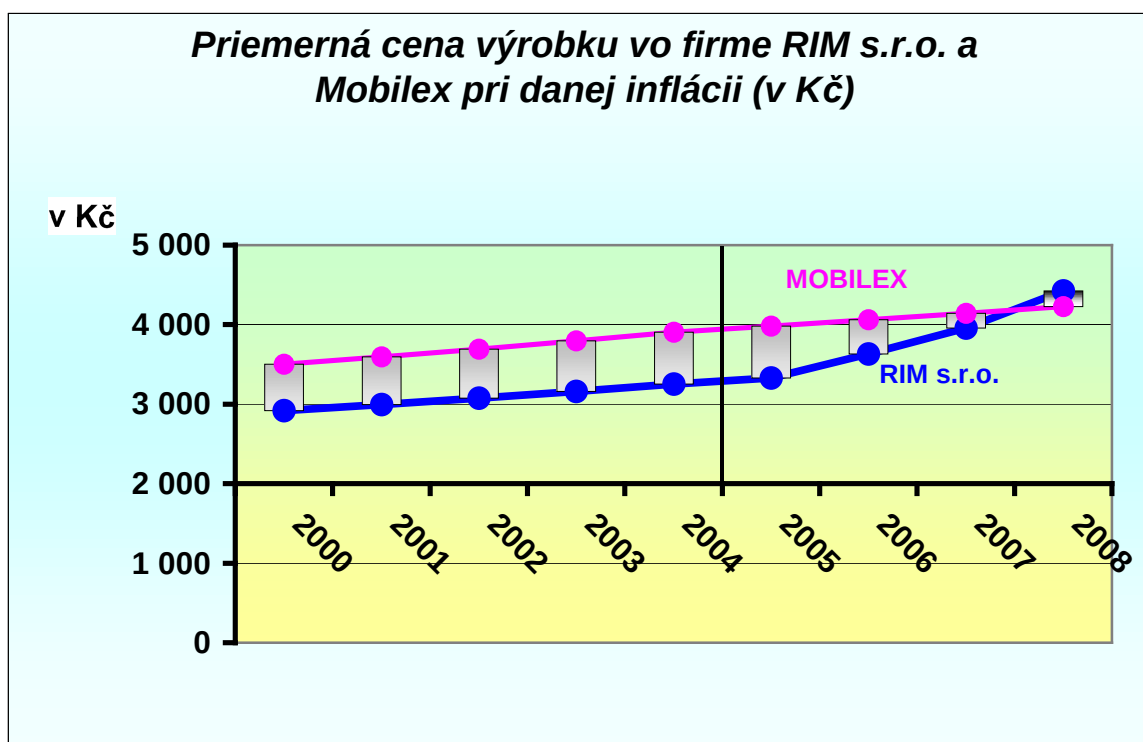
Zdroj: RIM s.r.o. Spracovanie: vlastné

Rok	Priemerná cena výrobku firmy RIM s.r.o. (v Kč)
2000	2 920
2001	2 995
2002	3 075
2003	3 162
2004	3 253
2005	3 331
2006	3 631
2007	3 958
2008	4 425

Tab. 22 Priemerná cena výrobku firmy Mobilex

Zdroj: RIM s.r.o. Spracovanie: vlastné

Rok	Priemerná cena výrobku firmy Mobilex (v Kč)
2000	3 504
2001	3 594
2002	3 690
2003	3 795
2004	3 904
2005	3 982
2006	4 062
2007	4 143
2008	4 226

Obr. 20 Priemerná cena výrobku vo firme RIM s.r.o. a Mobilex pri danej inflácii (v Kč)

Zdroj: RIM s.r.o. Spracovanie: vlastné

Prvý pohľad, zvyšovania sa priemernej ceny výrobku, mi úroveň ceny vo firme RIM s.r.o. priblížil v roku 2008 k cenovej úrovni priemerného výrobku firmy Mobilex.

Firma RIM s.r.o.: **3 253** (rok 2004).....**3 949** (rok 2008)

Firma Mobilex: **3 904** (rok 2004).....**4 226** (rok 2008)

Stále sa však na základe tejto úvahy dá predpokladať, že firma RIM s.r.o. bude následujúce tri roky vyrábať lacnejšie, a tým aj stále dobre konkurenčné výrobky na českom trhu, ako talianska firma.

Z hľadiska **druhého pohľadu**, kde sme do úvahy nebrali predikciu zvyšovania sa cenovej hladiny, ale rast priemernej nominálnej mzdy v ČR, predpokladám, ako vidieť na grafe č.20, že približne v roku 2007 sa priemerná cena výrobku RIM s.r.o. dostane nad úroveň priemernej ceny Mobilexu.

Firma RIM s.r.o.: **3 253** (rok 2004).....**4 425** (rok 2008)

Firma Mobilex: **3 904** (rok 2004).....**4 226** (rok 2008)

Pre domácu firmu to bude znamenať, že ak neprijme žiadne opatrenia, od roku 2007 bude predávať svoje výrobky za vyššiu cenu, čo otvorí dvere silnej konkurencii a tá bez sebemenších problémov môže obsadiť jej významné miesto na trhu s kancelárskymi stoličkami. Firma RIM s.r.o. tak stratou konkurenčnej cenovej výhody, zníži svoju konkurencieschopnosť. Obe firmy totižto ponúkajú rovnakú kvalitu a rovnaký záručný a pozáručný servis, takže je v ich prípade rozhodujúcim faktorom cena.

V konečnom dôsledku budú na firmu RIM s.r.o. pôsobiť: ako zvyšovanie cenovej hladiny v ČR, tak aj očakávané zvyšovanie priemernej nominálnej mzdy v ČR. Prebiehajú v ekonomike vzájomne, aj keď ako je možné vidieť na grafe č. 18, rast mzdy sa prejaví výraznejšie ako rast cenovej hladiny. Spoločne však budú zvyšovanie priemernej ceny výrobku umocňovať.

5.3 Verifikácia

V úvode projektovej časti diplomovej práce som si stanovila hypotézu:

- 1. Domnievam sa, že u firmy RIM s.r.o. dôjde v roku 2008 ku zníženiu konkurencieschopnosti. Ich ceny budú vyššie ako ceny u najväčšieho konkurenta, firmy Mobilex, z dôvodu zvyšovania sa cenovej a mzdovej hladiny v ČR.*

Na základe predpokladov som obmezila a špecifikovala prostredie, v ktorom bude moja analýza a následný projekt prebiehať a ktoré bude aplikované na firmu.

PREDPOKLADY:

1. *Predpokládám, že v priebehu troch rokov (do roku 2008) dôjde k nárastu cenovej hladiny na 60 % priemeru Európskej únie. (viz. Obr. 16)*
2. *Predpokládám, že cenová úroveň v Taliansku, krajine najväčšieho konkurenta, porastie menším tempom ako v ČR. Čo znamená, že inflácia v Taliansku si udrží svoju súčasnú nízku hodnotu. (viz. Obr. 13)*
3. *Predpokládám, že mzdy v ČR porastú rýchlejším tempom ako ceny. (viz. Obr. 18)*

V závere svojej diplomovému práce môžem konštatovať, že hypotézu ktorú som si na úvod stanovila som **potvrdila** a pri splnení všetkých troch predpokladov sa v roku 2008 výrazne zníži konkurencieschopnosť firmy RIM. s.r.o.. Po vstupe do EU sa totižto ČR stala súčasťou európskeho spoločenstva, a tým pádom aj všetky firmy v rámci českého trhu sa stali firmami na trhu európskom. Síce sa im otvorili možnosti rýchlejšieho prenikania na zahraničný trh, taktiež sa otvorili dvere a uľahčil vstup zahraničným firmám na náš trh.

Talianska firma Mobilex je najväčším zahraničným konkurentom firmy RIM s.r.o. a pri zachovaní očakávanej nízkej inflácie v Taliansku, náraste cenovej hladiny v ČR na 60 % priemeru EU a rýchlejšom raste mzdových nákladov ako cenovej hladiny, získa firma Mobilex v roku 2008, vďaka nižšej priemernej cene výrobku, výhodnejšie postavenie na trhu.

Ak teda firma RIM s.r.o. neprijme patričné opatrenia, zníži sa jej konkurencieschopnosť na trhu s kanelárskym nábytkom a nielen firma Mobilex sa stane jej veľkou hrozbou.

Na základe grafu č. 18 a analýzy dvoch pohľadov na zvyšovanie sa priemernej ceny výrobku vo firme RIM s.r.o. (graf č. 17 a 18) som dospela k záveru, že zatiaľ čo zvyšovanie mzdovej úrovne mi zvýši do roku 2008 priemernú cenu firmy RIM s.r.o. natoľko, že predstihne priemernú cenu výrobku firmy Mobilex, zvyšovanie cenovej úrovne bude mať za príčinu len priblíženie cenových hladín firiem. Z toho vyplýva, že zmeny mzdové majú na priemernú cenu výrobku firmy RIM s.r.o. výraznejší vplyv a dopad ako zmeny cenovej úrovne.

Z tohoto dôvodu sa moje doporučená týkajú len mzdovej oblasti firmy. Je samozrejmé, že sa budú v priebehu nasledujúcich rokov zvyšovať všetky nákladové položky, ale najrýchlejším tempom a v najväčšej miere práve mzdy.

6 DOPORUČENIE

6.1 Produktivita práce

Každý z nás vie, že rozdiely v úrovniach jednotlivých krajín a ich ekonomík je v prvom rade ovplyvnený produktivitou práce, ktorú príslušná krajina dosahuje. Je potom samozrejmé, že krajiny s nízkou produktivitou si nemôžu dovoliť vysoké mzdy. Ak túto skutočnosť aplikujeme na firme RIM s.r.o., znamená pre ňu zvyšovanie miezd aj bezpodmienečné a potrebné zvyšovanie produktivity práce. A tak ako v ekonomike meriame produktivitu v závislosti na veľkosti hrubého domáceho produktu (HDP) prepočítaného na jedného obyvateľa, tak nám poslúži v analýze ročný obrat firmy.

Aby nedošlo vo firme pri zvýšení mzdových nákladov k výraznému oslabeniu konkurencieschopnosti firmy, musí sa zároveň dostatočne zvyšovať aj produktivita práce, čo znamená zvyšovanie obratu na jedného zamestnanca. V tabuľke č. 23 a grafe č. 21 je zreteľne vidieť, že aj keď sa podľa čísel produktivita práce každoročne zvyšovala, tempo jej rastu sa, až na výrazný kladný skok v roku 2003, každoročne pohybovalo v záporných hodnotách (najväčší úbytok bol zaznamenaný v roku 2003, z 30,8 % na -0,8 % a najnižšia hodnota bola zaznamenaná v roku 2002, -4,0 %)

Za daných predpokladov....

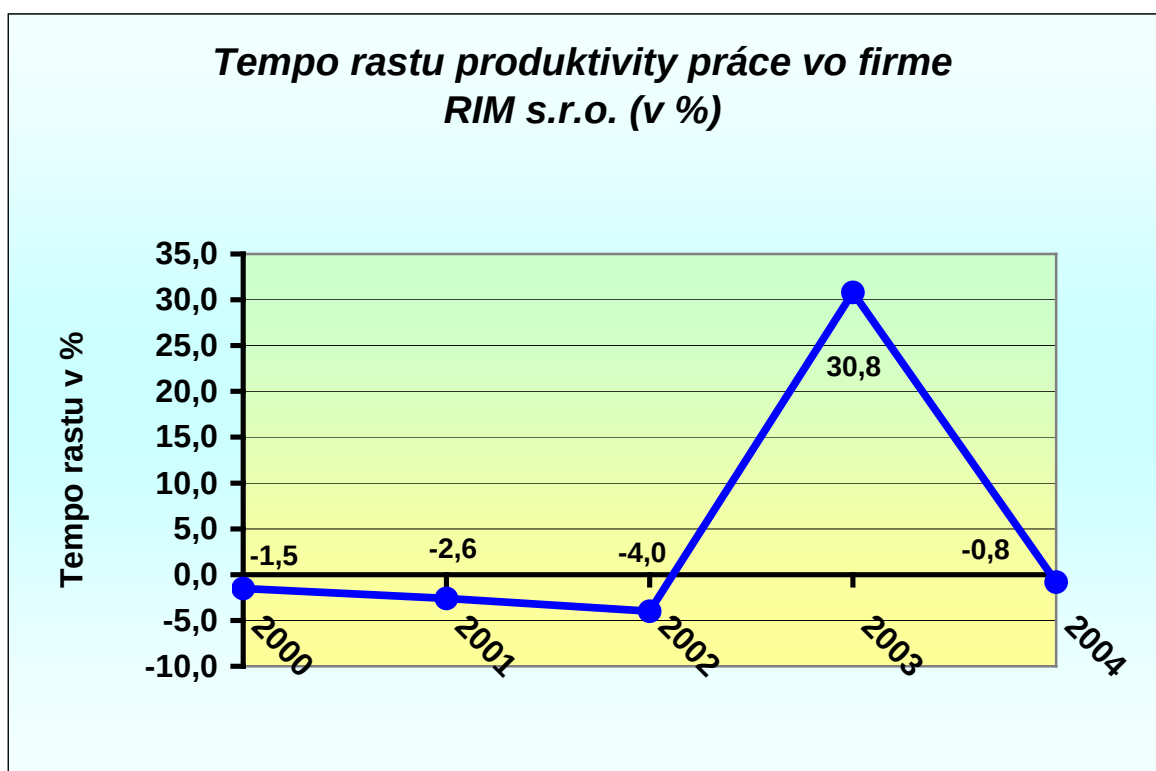
4. *Predpokládám, že v priebehu troch rokov (do roku 2008) dôjde k nárastu cenovej hladiny na 60 % priemeru Európskej únie. (viz. Obr. 16)*
5. *Predpokládám, že cenová úroveň v Taliansku, krajine najväčšieho konkurenta, porastie menším tempom ako v ČR. Čo znamená, že inflácia v Taliansku si udrží svoju súčasnú nízku hodnotu. (viz. Obr. 13)*
6. *Predpokládám, že mzdy v ČR porastú rýchlejším tempom ako ceny. (viz. Obr. 18)*

....sa firme RIM s.r.o. zvýšia predovšetkým mzdové náklady. To sa môže, ako som už spomínala, prejaviť v počte zamestnancov, cenách výrobkov ale aj investíciach alebo veľkosti zisku. Obecne však platí, že pokiaľ sú kladené zamestnávateľom stále tvrdšie požiadavky a zťažovaná ich činnosť, dochádza i k obmedzovaniu tvorby pracovných miest. To je i súčasný prípad českej ekonomiky, ktorá cez vysoký hospodársky rast nevytvára takmer žiadne nové pracovné miesta.

Tab. 23 Produktivita práce

Zdroj: RIM s.r.o. Spracovanie: vlastné

Rok	Obrat/počet zamestnancov	Tempo rastu v %
2000	1 579 306	-1,5
2001	1 538 235	-2,6
2002	1 476 604	-4,0
2003	1 932 547	30,8
2004	1 917 339	-0,8

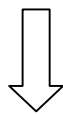

Obr. 21 Tempo rastu produktivity práce vo firme RIM s.r.o.

Zdroj: RIM s.r.o. Spracovanie: vlastné

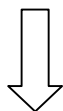
Z predpokladov stanovených v projektovom časti, ktoré mi pomohli úzko specifikovať prostredie v ktorom sa firma nachádza a následujúce tri roky nachádzať bude, som pre ňu navrhla doporučenia, ako neznížiť svoju konkurencieschopnosť aj v situácii očakávanej cenovej konvergencie.

- 1. Predpoklad: Predpokladám, že do roku 2008 bude počet zamestnancov vo firme RIM s.r.o. stále 62.**

Firma sa musí snažiť znížiť podiel zamestnancov na obrate (*znižovať podiel práce na výrobku*), čo znamená zvýšiť produktivitu práce. Jej záchranu vidím vo zvyšovaní ukazateľa OBRAT/POČET ZAMESTNANCOV, presnejšie povedané v každoročnom zvyšovaní tempa rastu tohoto ukazateľa, aby pre ňu cenová konvergencia a rast mzdovej úrovne neboli hrozbou a neznamenalí následne pre firmu strátu konkurencieschopnosti.

- 2. Predpoklad: Od roku 2000 do roku 2004 tvorili mzdové náklady priemerne 11 % celkových nákladov. Predpokladám, že sa táto hodnota zachová aj do roku 2008.**

Ďalšou cestou nápravy a obrany proti hroziacej situácii v roku 2008 je zníženie 11 percentného podielu mzdových nákladov na celkových nákladoch.

- 3. Predpoklad: Predpokladám, že percento zisku v cene ($\text{cena} = \text{celkové náklady} + \text{zisk}$) bude každoročne nemenné.**

V neposlednej rade navrhujem firme zvýšiť percento zisku v cene ($\text{cena} = \text{celkové náklady} + \text{zisk}$).

6.2 Nespoliehajte sa dlho na nízke mzdové náklady

Medzi hlavné konkurenčné výhody MSP v strednej Európe predovšetkým patria nízke mzdové náklady. Firma sa však musí snažiť hľadať úspory v iných nákladových oblastiach, než sú mzdy. Zametat sa napríklad môže na dodávateľské reťazce. Musí mať vždy na mysli, že v nej musí byť i pri úsporách v akejkol'vek oblasti vždy zachovaná kvalita, spoľahlivosť a zákaznicke služby.

6.3 Strážte si svoju konkurenciu

V každom obore existujú konkurenti, ktorí pracujú s nižšími nákladmi než vaša firma. Väčšina MSP je však presvedčená, že tejto konkurencii dokáže čeliť. Vedúci pracovníci zastávajú názor, že sa na svojich trhoch s ostrejším konkurenčným prostredím vysporiadať dokážu a naopak sa tešia na stabilnejšie podnikateľské prostredie v Európskej únii. Väčšina malých a stredných podnikov očakáva, že rozšírenie na trhy EU prispeje k zvýšeniu ich predaja a nové možnosti exportu im pomôžu kompenzovať prípadné straty na tuzemskom trhu. Doporučujem firme však i naďalej jej konkurenciu dôsledne sledovať. Nepodceňovať ju!

6.4 Investície do vlastných pracovníkov

Pokiaľ má firma RIM s.r.o. záujem na tom si udržať dobré pracovníky, musí im poskytnúť nielen dobré mzdové podmienky a zamestnanecké výhody, ale taktiež ponúknuť nehmateľné výhody, ako napr. rôzne školenia, uznanie, schopnosť poskytnúť odpovedajúcu pracovnú náplň a zodpovednosť, apod.

ZÁVER

V EU v súčasnej dobe už prevládol vplyvný konsenzus, že EMU je podstatným prvkom, ktorý umožní plnejšie využitie fungovania Jednotného vnútorného trhu zavedeného v roku 1993. Jednotná mena – so svojim primárnym cieľom udržania cenovej stability – je videná ako nevyhnutná podmienka k posilneniu konkurencieschopnosti Európy ako celku v celosvetovom merítku a taktiež k posilneniu investičnej aktivity, akcelerácie hospodárskeho rastu a vytváraniu nových pracovných príležitostí.

Spoločnosti a podnikatelia by mali zahájiť svoje prípravy na EMU (a ja dúfam, že všetky firmy už tieto prípravy zahájili) čo možno najskôr. Toto zahájenie sa ukazuje byť životne dôležité, pokiaľ subjekty, ktoré v MU vystupujú, majú využiť nákladovo efektívne zmeny menového prostredia a súčasne sa vyhnúť ako technickým problémom, tak i problémom s personálnou pripravenosťou. Je zrejmé, že predovšetkým časť tohoto pohľadu je veľmi inšpiratívna pre české subjekty.

Vo svojej práci som okrem dôkladného spracovania literatúry, analyzovala terajšiu makroekonomickú situáciu v ČR, konkrétne cenovú konvergenciu i rast mzdovej úrovne a následné zistenia a poznatky aplikovala na mikroekonomické prostredie, konkrétne firmu RIMs.r.o.. Po dôsledných a analýzach a výpočtoch sa mi poradilo potvrdiť svoju stanovenú hypotézu a na základe predpokladov navrhnúť firme doporučená, vďaka ktorým by si mala aj v roku 2008 zachovať svoju konkurencieschopnosť.

ZOZNAM POUŽITÉJ LITERATURY

- [1] ČNB - Česká národní banka [online]. c2003, [cit.2005-05-08]. Dostupné z:
<http://www.cnb.cz/mv_eu_main_m.php>.
- [2] Zastoupení Evropské komise v České republice [online]. c1998, [cit.2005-04-18].
Dostupné z: <<http://www.evropska-unie.cz/cz/faq/question.asp?id=48>>.
- [3] Institut pro ekonomickou a ekologickou politiku [online]. c2003, [cit.2005-04-03].
Dostupné z: <<http://www.ieep.cz/wp/wp0503.pdf>>.
- [4] Měnová politika centrální banky [online]. c2000, [cit.2005-04-04]. Dostupné z:
<http://www.ceed.cz/bankovnictvi/782menova_politika_centralni_banky.htm>.
- [5] Tiscali Peníze&Kariéra [online]. c2005, [cit.2005-03-18]. Dostupné z:
<http://www.tiscali.cz/mone/mone_center_030721.625406.html>.
- [6] ČNB - Česká národní banka [online]. c2003, [cit.2005-04-11]. Dostupné z:
<<http://www.cnb.cz/b.php>>.
- [7] ČNB - Česká národní banka [online]. c2003, [cit.2005-04-13]. Dostupné z:
<<http://www.cnb.cz/s1.php>>.
- [8] Český statistický úřad [online]. c2005, [cit.2005-04-13]. Dostupné z:
<http://www.czso.cz/csu/redakce.nsf/i/mira_inflace>.
- [9] Konvergenční program České republiky - Hospodářská politika [online]. c2004,
[cit.2005-04-14]. Dostupné z: <<http://www2004.mfcr.cz/static/KoPr/CZ/K2.htm>>.
- [10] MACH, Petr. Klasická poptávka po penězích ve standardním modelu nabídky
a poptávky [online]. c2004, [cit.2005-04-11]. Dostupné z:
<<http://petrmach.cz/cze/prispevek.php?ID=134>>.
- [11] SEMINÁRKY.miras.cz - Bakalářské otázky – Makroekonomie [online]. c2000,
[cit.2005-05-01]. Dostupné z: <<http://www.miras.cz/seminarky/makroekonomie09-inflace.php>>.
- [12] ČNB - Česká národní banka [online]. c2003, [cit.2005-05-05]. Dostupné z:
<<http://www.cnb.cz/s8.php>>.

[13] ČNB - Česká národní banka [online]. c2003, [cit.2005-05-01]. Dostupné z:

<http://www.cnb.cz/media_cl_03_030407.php>.

[14] Centrum pro finance a trhy - Měnová politika - Podstata peněz - ještě jeden návrat [online]. c2004, [cit.2005-04-28]. Dostupné z:

<http://www.ceft.cz/podstata_penez.htm>.

[15] Konvergenční program České republiky - Hospodářská politika [online]. c2004, [cit.2005-04-14]. Dostupné z: <<http://www2004.mfcr.cz/static/KoPr/CZ/K3.htm>>.

[16] ČNB - Česká národní banka [online]. c2003, [cit.2005-05-01]. Dostupné z:

<<http://www.cnb.cz/c.php>>.

[17] Seminarky.cz [online]. c1994, [cit.2005-05-21]. Dostupné z:

<<http://www.seminarky.cz/detail.php?id=61>>.

[18] Sovic [online]. c2000, [cit.2005-05-21]. Dostupné z:

<http://sovic.net/skola/fei/_moje/1.rocnik/Ekonomia/Ekon%20mia%20refer%20t%20-%20N%20klady,%20ceny%20a%20finan%20%9Fn%82%20hospod%20renie%20podniku,%20Martin%20Chovas%20k%20A9.doc>.

[19] Ministerstvo práce a sociálních věcí [online]. c2005, [cit.2005-04-22]. Dostupné z:

<<http://www.mpsv.cz/scripts/clanek.asp?lg=1&id=6097>>.

[20] Český statistický úřad [online]. c2005, [cit.2005-04-22]. Dostupné z:

<http://www.czso.cz/csu/redakce.nsf/i/prumerna_mzda>.

[21] Abetinfo, Podnikanie a Evropská únie [online]. c2000, [cit.2005-04-15]. Dostupné z:

<http://www.abetinfo.com/newinfo/modules.php?modul=zajimavosti&what=article_read&id_article=17>.

[22] Prvý ekonomický server www.eTREND.sk [online]. c1998, [cit.2005-04-15]. Dostupné z: <http://www.trend.sk/generate_page.php?page_id=31703>.

- [23] ČERNOCH, P., HAD, M., STACH, S., URBAN, L., Česká republika v Evropské unii Přínosy a náklady. 1. vyd. Praha: IFEC, 2004. ISBN 80-903409-1-1.
- [24] *Věda a výzkum na UK FSV* [online]. c2000, [cit.2005-04-10]. Dostupné z: <http://veda.fsv.cuni.cz/konf_sem/globalni_svet/GS_prispevky/g_s_ek_cahlik.htm>.
- [25] Česká národní banka [online]. c2003, [cit.2005-04-10]. Dostupné z: <http://www.cnb.cz/pdf/stanoveni_infl_cile2002_05.pdf>.
- [26] Česká národní banka [online]. c2003, [cit.2005-04-15]. Dostupné z: <<http://www.cnb.cz/c.php#c2>>.
- [27] OECD [online]. c2003, [cit.2005-05-07]. Dostupné z: <http://www.oecd.org/statsportal/0,2639,en_2825_293564_1_1_1_1_1,00.html>.
- [28] Portál VOLNÝ [online]. c2002, [cit.2005-04-04]. Dostupné z: <<http://web.volny.cz/noviny/zdomova/clanek/~volny/IDC/41248/csu-prumerna-mzda-vzrostla-o-4-procenta.html>>.

ZOZNAM POUŽITÝCH SYMBOLOV A SKRATIEK

EMU	Európska menová únia
OECD	Organisation for Economic Co-Operation and Development-Organizácie pre hospodársku spoluprácu a rozvoj
EU	Európska únia
ČR	Česká republika
ERM II	Exchange Rate Mechanism II-kurzový mechanizmus
PHP	Predvstupný hospodársky program
ČNB	Česká národná banka
ES	Európsky systém
HDP	Hrubý domáci produkt
CEFTA	Central European Free Trade Agreement-Stredoeurópska dohoda o voľnom obchode
EMS	Európsky menový systém
ECU	Euro
EMI	European Monetary Institute-Európskeho menového inštitútu
EMCF	European Monetary Cooperation Fund-Európsky fond menovej spolupráce
EHS	Európske hospodárske spoločenstvo
ES	Európske spoločenstvo
ESUO	Európske spoločenstvo uhlia a ocele
HMU	Hospodárska menová únia
ECB	Európska centrálna banka
CZK	Česká koruna
USD	Americký dolár
CSP	Cenová stratégia podniku
OR	Obchodný register

MU	Menová únia
MSP	Malé a stredné podniky
TÜV	Medzinárodný certifikát
LGA	Medzinárodný certifikát
mil.Kč	Milión korún českých
CPI	Index spotrebiteľských cien
Euratom	Európske spoločenstvo atómovej energie
MN	Mzdové náklady
CN	Celkové náklady
HICP	Index spotrebiteľských cien

ZOZNAM OBRÁZKOV

Obr. 1 Vzťah konverencie, koruny a inflácie	22
Obr. 2 Cenová pyramída	35
Obr. 3 Tempo rastu obratu	36
Obr. 4 Tempo rastu celkový nákladov	37
Obr. 5 Tempo rastu mzdových nákladov	38
Obr. 6 Súhrnný graf tempa rastu mzdových i celkových nákladova obratu vo firme	39
Obr. 7 Počet zamestnancov	40
Obr. 8 Úroveň cien v členských štátoch EU v roku 2002 (EU15 = 100 %)	44
Obr. 9 Reálny cenový šok	46
Obr. 10 Reálny produkt	47
Obr. 11 Cieľové pásmo	49
Obr. 12 Inflácia v ČR	50
Obr. 13 Inflácia v Taliansku	52
Obr. 14 Priemerná hrubá mesačná nominálna mzda v ČR (v Kč)	57
Obr. 15 Proces od vstupu ČR do EU po produktivitu práce v RIM s.r.o.	60
Obr. 16 Cenová hladina v ČR	64
Obr. 17 Priemerná cena výrobku vo firme RIM s.r.o. a Mobilex pri danej inflácii	69
Obr. 18 Rast cien a miezd v ČR	70
Obr. 19 Priemerná nominálna mesačná mzda na jedného pracovníka vo firme	72
Obr. 20 Priemerná cena výrobku vo firme RIM s.r.o. a Mobilex pri danej inflácii (v Kč)	75
Obr. 21 Tempo rastu produktivity práce vo firme RIM s.r.o.	80

ZOZNAM TABULIEK

Tab. 1 Parametry uzatvorenia produkčnej medzere.....	13
Tab. 2 Obrat celkom	35
Tab. 3 Celkové náklady	36
Tab. 4 Mzdové náklad	38
Tab. 5 Počet zamestnancov.....	40
Tab. 6 Úroveň cien v členských štátoch	43
Tab. 7 Inflácia v ČR.....	50
Tab. 8 Inflácia v Taliansku	51
Tab. 9 Hodinová mzda.....	53
Tab. 10 Očakávaný rast cien a miezd	55
Tab. 11 Nominálna hrubá mesačná mzda (v Kč).....	56
Tab. 12 Priemerná hrubá mesačná nominálna	57
Tab. 13 Cenová hladina v ČR.....	63
Tab. 14 Priemerná cena výrobku firmy RIM s.r.o.....	65
Tab. 15 Rast priemernej ceny výrobku firmy Mobilex	68
Tab. 16 Priemerná cena výrobku firmy RIM s.r.o.....	68
Tab. 17 Priemerná cena výrobku firmy Mobilex.....	68
Tab. 18 Podiel mzdových nákladov.....	72
Tab. 19 Výpočet priemernej nominálnej mzdy vo firme RIM s.r.o.	73
Tab. 20 Výpočet priemernej ceny výrobku firmy RIM s.r.o.	74
Tab. 21 Priemerná cena výrobku firmy Rim s.r.o.	74
Tab. 22 Priemerná cena výrobku firmy Mobilex.....	75
Tab. 23 Produktivita práce.....	80

ZOZNAM PRÍLOH

- P I Produkty firmy RIM s.r.o.
- P II Stav reálnej a cenovej konvergenzie v roku 2002 (HDP merané podľa parity kúpnej sily). Porovnanie úrovne cien v členských a kandidátskych krajinách EU v roku 2002.

PRÍLOHA P I: PRODUKTY FIRMY RIM S.R.O.

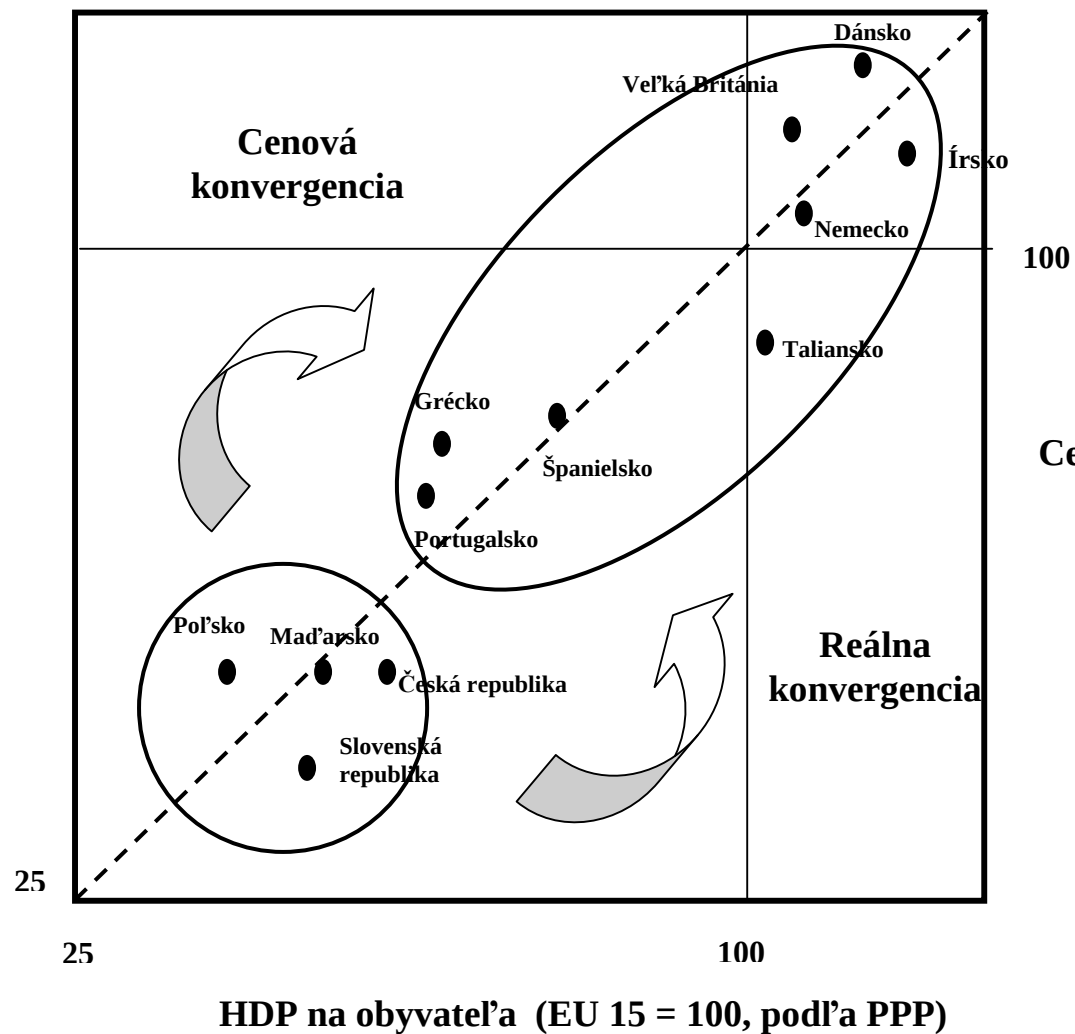

Stav reálnej a cenovej konvergencie v roku 2002 (HDP merané podľa parity kúpnej sily)

Poznámka: Na grafe nieje zobrazené Luxembursko, kde dosiahol HDP na obyvateľa (podľa PPP) 193,3% priemeru EU(15).

